

”Legalize it!”

En diskursanalys av debatten om cannabislegalisering i vissa dagstidningar under perioden 2000-2014.

Amanda Krassman &
Josephine Engelbrektsson Malmsköld

LUNDS UNIVERSITET
Socialhögskolan

Kandidatuppsats (SOPA63:D)
HT- 14

Handledare: Weddig Runquist

Abstract

Authors: Amanda Krassman & Josephine Engelbrektsson Malmsköld

Title: "Legalize it!" En diskursanalys av debatten om cannabislegalisering i vissa dagstidningar under perioden 2000-2014.

Supervisor: Weddig Runquist

Assessor: Mats Hilde

The aim of this study was to investigate how the issue of the legalization of cannabis has been presented and changed over time (2000-2014) in the newspapers *Aftonbladet*, *Svenska Dagbladet* and *Dagens Nyheter*. More specifically, we aimed to investigate the pros and cons that have occurred, the different presentations of cannabis that we have observed and how the meaning of the word legalization looked like. We have limited our sample to three national newspapers including two morning papers and a tabloid. We have used a qualitative approach in the form of discourse analysis where, through an eclectic approach integrated concepts from critical discourse analysis and discourse theory. The main results we have found has been the development of the concept of legalization which initially involved a total legalization and total ban and later on a much more nuanced picture where the legalization of restrictions become prominent. We have also been able to discern that the image of cannabis during the time period become more normalized where more and more countries have chosen to legalize with restrictions. We could in our study identify that alcohol was a frequent argument for legalization and against legalization, further, could we in the end of our study identify the still legal drug spice as a strong argument for the legalization of cannabis because it is significantly harmful.

Key words: Cannabis, legalization, discourse analysis, newspapers

Förord

Vi vill ägna ett stort Tack till vår handledare Weddig Runquist som har varit en utmärkt vägledare i arbetets gång. Han har genom sitt stora engagemang bidragit med värdefulla tips och råd under uppsatsens genomförande samt varit mycket behjälplig i att finna relevant litteratur för vår studie.

Denna uppsats hade aldrig gått att genomföra utan dig!

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Forskningsproblem	4
1.3 Syfte och frågeställningar	5
2. Bakgrund till frågan om legalisering	6
2.1 Begreppsmässiga klargöranden	6
2.2 Synen på cannabis och andra droger i Sverige och Nederländerna	8
2.3 Utvecklingen i vissa amerikanska delstater	9
3. Tidigare forskning	10
3.1 Sociala problem som en kollektiv definitionsprocess	10
3.2 Alkohol som den ”gode fienden” – ombytta roller?	11
3.3 Om avkriminalisering eller legalisering	12
3.4 Att närma sig det ”experimenterande samhället”	12
4. Metod och metodologiska överväganden	13
4.1 Diskursanalys som metod	13
4.2 Urvalsförfarande och empiriskt material	16
4.3 Litteratur- och artikelsökning	17
4.4 Studiens tillförlitlighet	18
4.5 Bearbetning och analys	19
4.6 Forskningsetiska överväganden	19
4.7 Arbetsfördelning	20
5. Teoretisk inramning	21
5.1 Socialkonstruktivism	21
5.2 Kollektiva definitionsprocesser	22
5.3 Mediers makt över dagordningen	23
6. Resultat och analys	26
6.1 Perioden 2000- 2004	28
6.2 Perioden 2005- 2009	36
6.3 Perioden 2010- 2014	41
6.4 Sammanfattande analys	47
7. Avslutande diskussion	50
Referenser	53

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Cannabis är ett samlingsnamn för olika framställningar som utvinns ur hampväxten *Cannabis sativa*. Marijuana och hasch är två av de vanligaste framställningarna och tillverkas av olika delar av växten. Det finns över 400 cannabinoider i *Cannabis sativa* där THC är det mest psykoaktiva ämnet. De ovan nämnda tillverkningarna har THC-halter som gått från att vara 1% till att numera uppgå till 15-20%. CannabISRökning har en påverkan på receptorer som finns i hjärnan och ett cannabisrus kan bli den utlösande faktorn för ångestattacker som vidare kan leda till panikångest (Heilig 2011, s. 176). Ett cannabismissbruk kan även orsaka förvirring, hallucinationer och vanföreställningar. Vidare kan ett sådant missbruk ge långsiktiga skador på kognitiva funktioner så som, "... minskad förmåga att genomföra komplexa tankeoperationer, försämrat korttidsminne och svårigheter att fullfölja uppgifter som kräver tankemässig flexibilitet." (Heilig 2011, s. 177).

Cannabis är i vårt samhälle ett narkotikaklassat ämne som regleras i den svenska lagstiftningen. Dagens narkotikastrafflag (1968:64) trädde i kraft år 1968 för att motverka olovligt innehav, olovlig framställning, olovlig överlåtelse samt sedan år 1988 även konsumtion av narkotikaklassade preparat (Hvitfeldt 2012, s. 212).

Trots en sträng narkotikalagstiftning har cannabisbruket inte minskat i vårt samhälle. Det mesta pekar på att användningen av narkotika etablerades i Sverige i slutet av 1960-talet (CAN, 2014:144, s. 63). Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) har sedan 1970-talet kunnat ge den mest heltäckande bilden av drogutvecklingen i Sverige. I en rapport från 2014 redovisas drogutvecklingen i Sverige mellan åren 1971-2013. Rapporten visar genom beslagstatistik att cannabis är den vanligast förekommande drogen och att det under de senare åren blivit allt mer förekommande med marijuana i Sverige. Vidare har CAN, i rapporten *Skolelevers drogvanor 2014*, konstaterat att cannabis (hasch/marijuana) är den allra vanligaste narkotikasorten skolelever har använt där totalt 93 % av gymnasieeleverna och 82 % av eleverna i årskurs 9 uppgav sig någon gång ha använt sig av detta. Efter cannabis var det nyinförda

alternativet spice eller liknande rökmixar den mest förekommande narkotikasorten bland skoleleverna (CAN 2014:146, s. 69-70).

En narkotikakommission tillsattes av regeringen år 1998 med uppdrag att utvärdera samhällets narkotikapolitiska insatser från och med mitten på 1980-talet fram till år 2000 för att lägga förslag på eventuella effektiviseringar av den dåvarande narkotikapolitiken (SOU:2000:126, s. 3). Kommissionen skrev i sitt slutbetänkande (SOU:2000:126) att den svenska narkotikapolitiken innehöll brister och att vi nu (då) stod inför ett avgörande vägval. ”Den ena vägen kräver betydande tillskott av resurser i form av engagemang, ledning, kompetens och ekonomi. Den andra vägen innebär sänkta ambitioner och betydande acceptans av narkotikamissbruket” (SOU:2000:126, s. 73). Kommissionen menade att det var viktigt att i den politiska debatten kunna resonera kring varför den svenska narkotikapolitiken är utformad som den är för att kunna bevara sin trovärdighet (SOU:2000:126, s. 74). Mot bakgrund av det ökande missbruket, den alltmer tillåtande hållningen till narkotika samt de prövningar som svensk narkotikapolitik utsatts för i internationella sammanhang, menade kommissionen att det var av stor vikt att diskutera huruvida de centrala begreppen i svensk narkotikapolitik fortfarande kunde sägas vara legitima (SOU:2000:126 s. 74). Narkotikakommissionen menade då att det i så fall skulle krävas en omprövning av den svenska narkotikapolitiken, att i praktiken sänka målsättningarna till den nivå som är realistisk att uppnå utifrån de resurser som avsätts (SOU:2000:126, s. 82).

Den restriktiva narkotikapolitiken i Sverige har alltså varit och är idag fortsatt omdiskuterad där olika åsikter vuxit fram kring hur hårt reglerad narkotikapolitiken bör vara.

Riksförbundet Narkotikafritt Samhälle (RNS) är en ideell organisation som arbetar med opinionsbildning och politisk påverkan och förespråkar en restriktiv narkotikapolitik med inriktning mot narkotikafri trafik, arbetsplats och skola. RNS menar att den restriktiva narkotikapolitiken inte misslyckats som legaliseringsförespråkarna hävdar utan att den varit förhållandevis framgångsrik men att den innehåller brister och kan förbättras. De menar att ”det är genom att utveckla och förbättra den praktiska tillämpningen av den restriktiva politiken som narkotikasituationen kan förbättras, inte genom att avkriminalisera eller legalisera bruket av cannabis” (RNS).

Det finns dock krafter i samhället som motsätter sig till den rådande narkotikalagstiftningen och förespråkar istället en reglerad legalisering av cannabis. Detta är något som inte endast framkommer genom samhällsdebatter utan även som konkreta förslag på den politiska arenan. Ett förtydligande av begreppet legalisering kommer vidareutvecklas i kapitel 2.

I en interpellation skriven till stadsrådet Maria Larsson (KD) lyfter Willam Petzäll (-) ett förslag om en kontrollerad och strikt legalisering av cannabis. Argumenten Petzäll trycker på handlar i stort om ekonomisk tillökning för Sverige, minskad brottslighet och inte minst om vilka fördelar cannabis har i medicinskt syfte (Petzäll, 2011). Statsrådet Maria Larsson (KD) svarade sammanfattningsvis att rökning av cannabis kan ge akuta biverkningar, skapa ett beroende och att hon inte kommer ta initiativ till att starta en utredning om att legalisera cannabis, utan att regeringen istället vidtagit åtgärder för att förhindra bruk av bland annat cannabis och ge vård till dem som behöver det. Larsson menade vidare att det förekommer forskning kring läkande effekter av cannabinoider och att det är tack vare denna forskning som ökad kunskap kring skador av cannabis har upptäckts. Förste vice talman avslutade överläggningen då Petzäll inte var närvarande i kammaren.

Vidare lämnar centerpartiets ungdomsförbund (CUF) en motion till förbundsstyrelsen där de yrkar att "cannabis bör regleras och beskattas på samma sätt som alkohol". De menar att en reglering skulle innebära att staten på ett mer effektivt sätt skulle kunna kontrollera den svarta marknaden samt att polisen skulle kunna prioritera sin verksamhet till att jaga den organiserade brottsligheten istället för att straffa "vanliga" samhällsmedborgare som väljer att konsumera cannabis. Denna lagändring skulle kunna bidra till arbetstillfällen för unga i en ny industri samt att punktbeskattningen skulle gynna både välfärden och bidra till eventuella skattesänkningar. Slutligen menar de att osäkra konsumtionsmönster av farliga narkotika samt dyr alkohol skulle kunna skifta till användandet av en bevisat mindre farlig drog (CUF, motion 21, 2013). Motionen avslogs.

Legaliseringsdebatten eldas upp av den pågående diskussionen kring cannabislegalisering runt om i världen. Den internationella utvecklingen kring ämnet är någonting snabba att

förmedla. Ett exempel på detta är ett uppslag som DN publicerade i slutet av 2014, som belyser den amerikanska delstaten Colorado, där cannabis är legalt och att en ny industri nu växer fram runt marijuana. Den aktuella diskussionen kring legalisering belyses vidare på ett intressant sätt i Tops (2001) avhandling där den nederländska narkotikapolitiken jämförs med den svenska. Tops (2001, s. 254) lyfter den tydliga skillnaden mellan länderna där Nederländerna väljer att hantera narkotikaproblematiken genom en uppdelning av lätta respektive tunga preparat i lagstiftningen. Detta innebär att lättare preparat som cannabis är lagligt att bruka under reglerade former och resurser och insatser kan därför istället läggas på den tyngre drogproblematiken. I Sverige har staten istället valt att ta upp en kamp mot narkotika och har en nolltolerans till droger oavsett sort och mängd (ibid.).

1.2 Forskningsproblem

Som ovan nämnt är diskussionen om cannabislegalisering ett aktuellt ämne i vårt samhälle där två olika ståndpunkter ställs mot varandra. Det laddade ämnet har diskuterats på sociala och traditionella medier och även berörts av politiker utanför parlamentet även om frågan inte varit hett diskuterad i riksdagen. Strömbäck (2009, s. 30) menar att begreppet *politisk kommunikation* inte endast innefattar hur politiker kommunicerar med varandra utan även hur andra aktörgrupper som medieaktörer och allmänheten samspelar. Begreppet innebär bland annat också hur allmänheten yttrar sina åsikter till maktinnehavare och medier, hur politik blir återberättad och konstruerad av medierna, relationen mellan journalister och politiker samt vilka effekter mediebevakningen har på politikernas agerande eller människors åsikter (ibid., s. 32).

Medieaktörer har en stor inverkan på allmänheten och med deras rapporteringar kring ämnet kan en växande opinion frodas för en legalisering, som i sin tur kan komma att påverka politiker i samma riktning. En legalisering kan innebära ett ökat antal cannabisberoende vilket ger implikationer för socialtjänsten och deras arbete.

Då medier är en plattform som alltid påverkar och påverkas av det sammanhang de befinner sig i, finner vi det intressant att undersöka hur legaliseringsdebatten framställts i tidningsartiklar.

1.3 Syfte och frågeställningar

Vårt syfte är att undersöka hur frågan om legalisering av cannabis har presenterats och eventuellt förändrats över tid (under perioden 2000-2014) i tidningarna *Aftonbladet*, *Svenska Dagbladet* och *Dagens Nyheter*.

Syftet kan brytas ner i följande frågeställningar:

- Vilka för- respektive motargument lyfts fram i legaliseringsdebatten kring cannabis?
- Finns det någon skillnad i de olika tidsperiodernas presentationer av cannabislegalisering och vad består denna skillnad i så fall i?
- Hur har innebörden av *legalisering* sett ut och eventuellt förändrats över tid?

2. Bakgrund till frågan om legalisering

Framställning, innehav, bruk, överlåtelse m.m. av cannabis är enligt svensk lagstiftning kriminaliserat i likhet med andra preparat som finns upptagna i 8 § narkotikastrafflagen. Sverige tillämpar sedan en lång tid tillbaka en nolltolerans mot all narkotika som inte används i medicinskt syfte, och därmed skiljer sig Sverige från länder som till exempel Nederländerna och USA där en viss typ av legalisering av cannabis förekommer, även om den även i dessa länder omgärdas av vissa restriktioner vilket dock inte alltid uppmärksammas i den svenska debatten.

2.1 Begreppsmässiga klargöranden

Till att börja med finns anledning att definiera vissa termer. Vi använder i denna undersökning termen cannabis som ett samlingsnamn för såväl hasch som marijuana (på samma sätt som CAN gör i sina publikationer). När det sedan gäller *legalisering* ges det olika innebörder, vilket gör att termen ”legalisering” i praktiken är diffus och svårfångad. Ted Goldberg, professor och forskare i socialt arbete och som bland sina motståndare har etiketterats som ”drogliberal”, klargör följande i en artikel i *Socialvetenskaplig tidskrift*:

För somliga tycks begreppet innebära att alla psykoaktiva droger ska släppas helt fria, dvs. att varje människa får när och hur som helst göra som de själva vill med samtliga psykoaktiva substanser. För andra har legalisering en betydligt mer begränsad innebörd – exempelvis att det blir tillåtet att inneha, konsumera samt ev. producera och/eller sälja någon/några drog(er) som hittills varit illegal(a) – men samtidigt ska samtliga led kringgärdas av regleringar. (Goldberg 2012, s. 57)

Goldberg framhåller i nämnd artikel att det knappast finns en forskare som anser att cannabis och andra psykoaktiva droger skall kunna försäljas och brukas utan någon som helst reglering.

Goldberg förordar följande definition av *legalisering*: ”... att innehav, konsumtion, samt eventuell produktion och/eller försäljning av en eller flera psykoaktiva substanser stryks från ett lands brottsbalk. I stället kontrolleras dessa droger genom andra typer av regelverk, exempelvis liknande dem som finns för läkemedel, alkohol och tobak” (ibid., s. 57).

Debatten kring cannabislegalisering i Sverige är inte ny. I början av 1990-talet gav dåvarande Folkhälsoinstitutet ut skriften "Haschboken" där FHI varnade för legalisering av cannabis, men utan att beröra vad som därmed avses eller att skadeverkningarnas omfattning hänger samman med om bruket är rekreationellt ("helgkonsument") eller om drogen används dagligen ("vardagskonsument") (jfr Hilde 2003). Folkhälsoinstitutet gav istället uttryck för tämligen kategoriska påståenden när argument för en legalisering avfärdades:

Ungdomar prövar hasch (och annan narkotika) därför att det är förbjudet och därmed spännande. Vore det tillåtet skulle inte så många pröva.

Förbud har en avhållande effekt. Det vet man. Att man kan bli gripen av polisen, tagen till förhör och få straff innebär att ungdomar nog tänker sig för både en och två gånger innan de köper hasch på gatan. Preparat som är lagliga och som är lättare att få tag i används och missbrukas mer.

Alkohol är ett sådant exempel. (Folkhälsoinstitutet 1994, s. 51)

Den svenska debatten om legalisering av cannabis har accelererat de senaste åren och många intressegrupper och enskilda förespråkare legalisering alternativt avkriminalisering av drogen (SOU 2000:126). På olika hemsidor florerar allehanda sammanslutningar som går i bräschen för en legalisering (t.ex. <http://www.cannabis.se> och <http://wiki.magiskamolekyler.org>). Trots detta visar en undersökning som presenterades i maj 2014 av Centralförbundet för alkohol och narkotika (CAN), och genomförd av opinionsinstitutet Ipsos, att mer än 90 procent av de som hade telefonintervjuats (17–84 år) inte ansåg att det borde vara lagligt att odla cannabis för eget bruk, lika många ansåg att det inte borde vara tillåtet att röka cannabis (CAN 2014).

Samtidigt som legaliseringsdebatten har pågått i Sverige har såväl sprututbytesverksamhet samt substitutionsbehandling reglerats. Riksdagen antog 2006 en lag om utbyte av sprutor och kanyler (SFS 2006:323) som trädde i kraft i juli samma år. Syftet med lagen är att genom ett utbyte av sprutor och kanyler till injektionsmissbrukare över 20 år minska spridningen av HIV och andra blodburna sjukdomar. Kring substitutionsbehandling vid opiatberoende har Socialstyrelsen utfärdat allmänna råd och föreskrifter, senast i december 2009 vilka trädde i kraft i januari 2010 (SOSFS 2009:27). För att en narkoman med ett opiatberoende (företrädesvis de som använder heroin) skall vara berättigad till denna behandling krävs bl.a. att denne är fyllda 20 år och kan

visa upp minst två år av dokumenterat opiatberoende (SOSFS 2009:27; se vidare Petersson 2013).

Utvecklingen av sprututbytesverksamheten och substitutionsbehandling – som genom regleringen inte längre behöver bedrivas som provisorium – har inte setts med blida ögon av de intresseorganisationer som redan är motståndare till ”legalisering” av cannabis. Ett tydligt exempel är organisationen KRIS som under Almdalsveckan i Visby den 4 juli 2011 presenterade en rapport med titeln *Statligt knark är också knark*, som var KRIS protest mot Missbruksutredningens slutbetänkande (SOU 2011:35) som några månader tidigare hade ställt sig positiv till substitutionsbehandling och sprututbytesverksamhet. För KRIS är samhällets acceptans av sprututbytes- och substitutionsverksamheter att se som ”legalisering” av narkotika, och ett steg mot legalisering av cannabis. Motståndet mot legalisering handlar alltså för vissa aktörer inte endast om cannabis utan innefattar *också* sprututbytes- och substitutionsverksamheter. Vi har dock i vår studie valt att koncentrera oss på artiklar som behandlar frågan om legalisering av *cannabis*, men trots detta är det viktigt att läsaren är medveten om den utvidgade användningen av legaliseringsbegreppet i den svenska debatten.

2.2 Synen på cannabis och andra droger i Sverige och Nederländerna

Sveriges och Nederländernas narkotikapolitik har utvecklats parallellt sedan 1950-talet. Den första narkotikapolicy som presenterades för de olika länderna innebar att Sverige ansåg intravenöst amfetamin vara det största problemet medan Nederländerna istället såg cannabis och heroin som det största hotet mot samhället. Senare förändrades ländernas syn och policy och Sverige såg nu cannabis som det största problemet medan Nederländerna nu fokuserade på heroin. Nederländerna såg alltså inte längre cannabis som lika skadligt och började nu skilja på hard- och soft drugs (Tops 2001). Till *soft drugs* räknas cannabis och hallucinogena svampar, medan *hard drugs* utgörs av heroin, amfetamin etc. Sistnämnda droger anses vara skadliga och påverka människors hälsa och sociala välmående negativt (EMCDDA 2014). I Nederländerna har man alltså avkriminaliserat cannabis för personligt innehav upp till 5 gram. Avkriminaliseringen i Nederländerna innebär dock inte att cannabis är helt legal, utan den är fortfarande förbjuden men enligt rådande praxis skall eventuella överträdelse inte leda till åtal, förutsatt att personen inte är minderårig (EMCDDA 2014).

2.3 Utvecklingen i vissa amerikanska delstater

På senare år har den förändrade lagstiftningen i vissa amerikanska delstater uppmärksammats i allt större utsträckning, bl.a. i Sverige. I flera delstater i USA har cannabis legaliserats, dock omgärdat av restriktioner (jfr citat ovan från Goldberg 2012), efter det att invånarna röstat för detta i folkomröstningar. Några exempel är Alaska, Oregon och Colorado där marijuana är tillåtet att odla, sälja och beskattas, men med 21 år som lägsta åldersgräns för att få köpa drogen (A&N). Trots att federal lagstiftning i USA förbjuder såväl odling och försäljning av drogen har berörda delstater bortsett från denna omständighet. I delstaten Colorado genomfördes en folkomröstning så sent som i november 2012 där majoriteten av väljarna röstade för lagförslaget. Därefter har det i delstaten Colorados konstitution (artikel XVIII, paragraf 16) inarbetats omfattande och detaljerade bestämmelser som reglerar privat *rekreationellt* bruk av marijuana och restriktioner som omgärdar användningen (t.ex. lägsta åldersgräns, mängden, platser där marijuana inte får rökas, bilkörning etc.). De första butikerna började sälja marijuana vid årsskiftet 2013/2014.

Vad som således är kännetecknande för bestämmelserna om privat bruk av marijuana i delstaten Colorado är de detaljrika och omfattande restriktioner som omgärdar bruket. Graden av ”legalisering” är alltså långtifrån total och påminner snarare om den typ av legalisering som Goldberg (2012) har förordat. Det finns således ett kontinuum ifråga om graden av legalisering av cannabis och där legaliseringsförespråkare intar olika positioner. Motpolerna utgörs av fullständig legalisering respektive en villkorad och reglerad legalisering.

3. Tidigare forskning

I detta kapitel presenteras ett litet axplock av den forskning som vi har tagit del av och som vi bedömer vara relevant utifrån undersökningens syfte. Avsikten med denna genomgång är enbart att peka på exempel på forskningsresultat som har belyst sociala problems föränderlighet över tid vad gäller synen på vissa droger (Lindgren 1993), samt hur man bl.a. på nätforumet Flashback på senare år ser alkohol som en drog med betydligt *allvarligare* skadeverkningar än cannabis vilket enligt förespråkarna är ett argument för att ”legalisera” cannabis (Månsson & Ekendahl 2012). Denna argumentationslinje tyder på att det har utvecklats en lokal diskurs som med andra argument än tidigare förordar en legalisering av cannabis. Samtidigt är synen på vad som är hälsovådligt och skadligt enbart en bekräftelse av förstnämnd forskning om sociala problems föränderlighet över tid. Intressant är vidare att det även utanför Flashback finns ansetta forskare som visserligen är mot en legalisering av cannabis som sådan, men att bruket bör avkriminaliseras eftersom drogen enligt dessa forskare kan jämföras med tobak och alkohol (*Alcoholism & Drug Abuse Weekly*, 2014).

3.1 Sociala problem som en kollektiv definitionsprocess

Den första aspekten som vi kommer att beröra handlar om synen på sociala problem som kan variera och förändras över tid. Sociologen Sven-Åke Lindgren (1993) visar i sin avhandling olika njutningsmedel som anses vara hälsofarliga, är föränderligt över tid och därmed inte statistiskt. Lindgren (1993, s. 41) utgår från Blumers (1971) analytiska begrepp om kollektiva definitionsprocesser vilket är socialt och kulturellt kontextbundet (se vidare i kapitel 5 om teoriramen).

Kaffe är ett talande exempel på att föreställningen om vad som utgör ett socialt problem är föränderligt. Kaffe bredde ut sig i Sverige bland lantbefolkningen under 1800-talet. Spridningen gick snabbt över hela landet och konsumtionsökningen var av sådan omfattning att det vid denna tid började diskuteras i termer av ”missbruk” (Lindgren 1993, s. 98–99). I provinsialläkarnas rapporter från 1909 framgick att kaffekonsumtionen och kaffemissbruket hade ökat och att det påstods finnas ett starkt samband mellan kaffe och vissa åkommor som var typiska för kvinnor. I

en rapport uttryckte sig en läkare att ”brännvinet har fördärvat männen i Sverige, kaffet fördärvar kvinnorna”. Kaffedrickandet runt om i landet ansågs alltså vara mycket oroande ur hälsosynpunkt (ibid., s. 101). I början på 1900-talet motionerades i riksdagen med krav på åtgärder mot det tilltagande bruket av både tobak och kaffe (ibid.). Kaffedrickandet är ett tydligt exempel på hur synen på vad som ansågs som en hälsovådlig drog övergick till att betraktas som en harmlös sällskapsdryck och som stommen i en växande kafékultur.

Kokainet är ett exempel på en drog där utvecklingen har gått i motsatt riktning. Först, under första världskriget, var det lagligt att bruka och använda kokain som både bedövningsmedel och stimulerande njutningsmedel (Lindgren 1993, s. 71). Kokainbruket var före krigets utbrott begränsat till konstnärer och bohemer (ibid.), men som Lindgren konstaterar använde både författare, musiker och konstnärer sig av droger i sin skapande verksamhet (ibid., s. 172).

3.2 Alkohol som den ”gode fienden” – ombytta roller?

Vad som uppfattas vara ett hälsofarligt njutningsmedel och vad som bör regleras i lagen kan alltså vara föränderligt över tid. Forskarna Josefin Månsson och Mats Ekendahl (2012) har analyserat 200 diskussionstrådar på nätforumet Flashback (november 2010 – november 2011) med inlägg, kommentarer m.m. om cannabis. Mycket av diskussionen på forumet handlar om skillnader och likheter mellan cannabis och alkohol. Månsson och Ekendahl (2012) visar hur deltagarna ser på drogernas farlighet. *Alkohol* utmålas som farligare än cannabis och som en drog med betydligt allvarigare konsekvenser för såväl individen som samhället. Deltagarna på Flashback använder samma typ av argument som framträder i förbudsdiskursen mot cannabis till att istället vända argumenten mot bruket av alkohol. Alkohol får där igenom rollen som ”den goda fienden” – vilket anspelar på Christies och Bruuns boktitel från 1985 om narkotikapolitiken – medan cannabis presenteras som en harmlös växt som avvisas av samhället på grund av moraliska grunder snarare än vetenskapliga (ibid., s. 1). Månsson och Ekendahl (2012) påvisar också att alkohol och cannabis ses som jämförbara droger av deltagarna på forumet, men att alkohol lyfts fram som farlig av de båda med hänvisning att ingen hittills har dött av cannabis – till skillnad från alkohol (ibid., s. 4–5). Detta illustreras genom att alkohol förknippas med ord som ”våldsam” och ”dum” medan cannabis förknippas med ord som ”lugn” och ”avslappnad”. Att cannabis är en harmlös drog och faktiskt är att föredra framför alkohol är en ståndpunkt som

berörs i forumets diskussionstrådar. En dominerande uppfattning bland deltagarna är att cannabis bör legaliseras eller åtminstone ges en normaliserad position i samhället (ibid., s. 4).

3.3 Om avkriminalisering eller legalisering

Vidare har legaliseringsfrågan tagits upp i en artikel i tidskriften *Alcoholism & Drug Abuse Weekly – News for policy and program decision-makers* (2014). I den aktuella artikeln ställs frågan om rekreationellt cannabisbruk kan skapa ett ökat beroende och hur fältet mot den bakgrunden bör reagera på legalisering av drogen. Enligt McLellan kommer en legalisering medföra en ökning av personer som använder marijuana, inte minst barn. Vidare hävdar han att när substanser som alkohol och droger blir mer lättillgängliga leder detta till att fler människor börja dricka och använda droger vilket gör att många kommer att drabbas av hälsoproblem. McLellan menar dock att marijuana är likvärdigt med både alkohol och tobak. Han förstår därför de som vill avkriminalisera bruket av marijuana, men att en legalisering av drogen är en helt annan sak. En motsatt ståndpunkt intar Carl Hart, professor i psykologi, som hävdar att han inte tror att en legalisering skulle öka användningen av marijuana, utan skatteintäkterna kommer att överskugga allt annat.

3.4 Att närma sig det ”experimenterande samhället”

I en artikel i *Socialvetenskaplig tidskrift* framhåller Goldberg (2012, s. 62) att ”för att kunna bygga vår narkotikapolitik på kunskap i stället för tro, måste vi experimentera med olika typer av åtgärder och sedan vetenskapligt utvärdera resultaten” (s. 62). Han är starkt kritisk till att motpolerna i debatten om legalisering enbart bygger på hypoteser, och detta gäller både de som förordar legalisering/avkriminalisering och de som är motståndare till en sådan utveckling. Den mer konkreta innebörden av att ”experimentera” utvecklas dock inte av Goldberg, mer än att han med hänvisning till en internationell forskare (D. T. Campbell) anser att Sverige bör omfattas av de principer som ligger till grund för ”det experimentella samhället”, däribland en ”beredvillighet att ifrågasätta egna ’sanningar’”, att det finns en öppenhet för nya idéer, att utvärderingar skall ”mäta såväl kortsiktiga som långsiktiga effekter” (s. 63).

4. Metod och metodologiska överväganden

I detta kapitel kommer vi att redogöra för diskursanalys som metod och beskriva de diskursanalytiska begrepp som vi har använt oss av vid analys av vår empiri. Vidare kommer vi att beskriva vårt urvalsförfarande och empiriska material samt hur vi sökt litteratur och artiklar. Vi kommer sedan att gå in på studiens tillförlitlighet, bearbetning och analys samt avsluta kapitlet med forskningsetiska överväganden och vår inbördes arbetsfördelning.

4.1 Diskursanalys som metod

Vi har använt oss av diskursanalys som med sin socialkonstruktivistiska utgångspunkt kan sägas vara både en metod och en teori. Winther Jørgensen och Phillips (2000, s. 10) beskriver diskursanalysen som en teoretisk och metodisk helhet som inte kan användas ensam som metod utan sin teoretiska och metodologiska grund. Förenklat kan man säga att man vid en diskursanalys ifrågasätter givna ”sanningar” och förgivettaganden. Diskursanalysen innehåller en del givna filosofiska premisser vilket bland annat innefattar språkets betydelse av den sociala konstruktionen av världen (ibid., s. 10). Diskurs är ”ett bestämt sätt att tala om och förstå världen (eller ett utsnitt av världen)” (ibid., s. 7).

Att använda sig av ett socialkonstruktivistiskt perspektiv handlar om att ”tonvikten läggs dels på de versioner av verkligheten som uttrycks av medlemmarna i den miljö som studeras, dels på hur den verkligheten formas av deras tolkningar av den” (Bryman 2011, s. 474). Den konstruktivistiska ståndpunkten ger alltså utrymme för olika diskurser, d.v.s. en rad tänkbara tolkningar av verkligheten och vilket i sin tur ger en förståelse för hur den subjektiva verkligheten byggs upp (ibid., s. 474). Vi har valt att använda oss av diskursanalys som metod då vi anser att den lämpar sig bäst till vår studie då vi ämnar studera just hur framställningen av cannabis och legaliseringsdebatten har presenterats i vissa dagstidningar under 2000-talet.

Winther Jørgensen & Phillips (2000, s. 13) menar att det inte enbart finns en form av diskursanalys. De presenterar tre olika diskursanalytiska angreppssätt: diskursteori, kritiskt diskursanalys och diskurspsykologi. Dessa tre har som gemensam nämnare att aktivt försöka synliggöra olika normativa perspektiv och maktrelationer i ett samhälle. Winther Jørgensen &

Phillips (2000, s. 141) påpekar dock att dessa huvudsakliga inriktningar inte behöver användas skilda från varandra utan tvärtom kan det vara en fördel att ta till sig relevanta delar från olika diskursinriktningar, dvs. tillämpa ett så kallat eklektiskt förhållningssätt (ibid., s. 141) Vi kommer i vår studie främst använda oss av valda delar av diskursteori och kritiskt diskursanalys som presenteras mer ingående nedan.

Diskursteori

Diskursteorin – med Laclau och Mouffe som förgrundsgestalter – har ett brett fokus och sin tyngdpunkt på ”de stora diskurserna” som syftar till en förståelse av vår verklighet som en diskursiv konstruktion, där i princip alla sociala fenomen kan analyseras med diskursanalytiska redskap (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s. 31). Huvudtanken inom diskursteorin innebär att sociala fenomen aldrig är konstanta eller totala. Betydelsen av något är alltså aldrig slutgiltigt fixerad vilket ger utrymme för en ständig strid om definitioner av ett samhälle.

Diskursanalytikerns uppgift är således att studera strävan efter att etablera entydighet i det sociala (ibid.).

Vi har i vår studie valt att använda oss av nyckelbegreppen *nodalpunkter*, *ekvivalenskedja* och *flytande signifikanter* som är centrala inom diskursteorin.

Nodalpunkter och ekvivalenskedja

En diskurs har enligt Laclau och Mouffe en temporär fixerad betydelse inom en bestämd social domän, exempelvis någon av samhällets subkulturer. Tecknen inom en diskurs är moment vilket innebär att de är som knutar i ett nät och dess betydelse fixeras genom att de skiljer sig från varandra på bestämda sätt (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s. 33). En *nodalpunkt* kan alltså definieras som ett privilegierat tecken kring vilket de övriga tecknen ordnar sig och ges betydelse (ibid.). Inom till exempel missbruksdiskursen är ordet ”narkotika” en nodalpunkt och tecken som ”abstinens” och ”psykisk ohälsa” får sin betydelse fixerad genom att de i detta sammanhang relateras till narkotika. Dessa tecken kan alltså få en annan betydelse inom en annan diskurs. Gemensamt för dessa knuttecken är att de är tomma tecken; de är i sig själva intetsägande innan de genom *ekvivalenskedjor* förbinds med andra tecken som ger dem dess innehåll (Winther

Jørgensen & Phillips 2000, s. 57–58). Missbruk ges alltså betydelse genom att nodalpunkten ”narkotika” ordnas med relaterade tecken i en ekvivalenskedja vilket ger uttrycket dess innebörd.

Flytande signifikanter

Nodalpunkter är alltså privilegierade tecken som en diskurs organiseras utefter. Dessa tecken är i sig ganska tomma och får en bestämd betydelse i en given diskurs. Diskursteorin definierar ett tredje begrepp för de element som i särskilt hög grad är öppna för tillskrivning av olika innebörder, vilka benämns *flytande signifikanter* (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s. 35). Flytande signifikanter är alltså de tecken som olika diskurser försöker ge betydelse på just sitt sätt. Även *nodalpunkter* är flytande signifikanter, men medan begreppet nodalpunkt syftar till en kristalliseringspunkt i den enskilda diskursen syftar begreppet flytande signifikant till den kamp som förs mellan olika diskurser om tecken som anses vara särskilt viktiga (ibid.). Ordet narkotika kan alltså vara en nodalpunkt inom en diskurs och utgöra en flytande signifikant i en annan.

Kritisk diskursanalys

Den kritiska diskursanalysen – med Fairclough som förgrundsgestalt – använder sig av olika teorier och metoder för att undersöka och problematisera relationerna mellan diskursiv praktik och social och kulturell utveckling i sociala sammanhang (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s. 66), och dessa delar ingår i en tredimensionell modell som Fairclough har skapat. Den kritiska diskursanalysen syftar till att synliggöra språkliga och diskursiva dimensioner och förändringsprocesser hos sociala och kulturella fenomen (ibid., s. 67). Den kritiska diskursanalysen fokuserar på texters grammatiska struktur och hur texter produceras, distribueras och konsumeras (Bergström & Boréus 2005, s. 322). Vi kommer i vår egen undersökning inte att tillämpa denna modell i sin helhet, utan gör det enbart ytterst selektivt genom att använda vissa analysredskap i form av två lingvistiska begrepp: *modalitet* och *metafor*.

Modalitet

Modalitet innebär i vilken utsträckning en avsändare, till exempel en ledarsida i en dagstidning, kan knyta an till ett specifikt innehåll (Bergström & Boréus 2005, s. 323). Modalitet kan alltså beskrivas som styrkan i den talandes ställningstagande och ur vilken position den talande uttalar sig ifrån. Modalitet är antingen *kategorisk* eller *tvekande* samt *subjektiv* eller *objektiv* (Runquist

2012, s. 258). Kategorisk/tvekande modalitet tar sikte på styrkan i den talandens ställningstagande, och detta kan undersökas genom förekomsten av modala adverb och modala hjälpverb (*tvekande modalitet*: nog, lite, kanske, liksom, i viss mån, antagligen, möjligtvis, kan, bör, torde, skulle vilja; *kategorisk modalitet*: alltid, aldrig, absolut, måste, var tvungen). Subjektiv/objektiv modalitet handlar om vilka ”sanningsanspråk” som kan urskiljas i satsen: *objektiv* modalitet urskiljs när det talande hänvisar påståendena till vad denne anser vara obestridlig ”fakta” eller ”sanning”, medan *subjektiv* modalitet innebär istället när den talande uttrycker sig mer personligt utan belägg (ibid., s. 258–260).

Metafor

En metafor beskriver något i termer av något annat än det egentligen är. Överföringen sker oftast från det välbekanta och kända till något mer abstrakt och icke konkret (Bergström & Boréus 2005, s. 264–265). På detta sätt kan författaren leda läsaren i tankemässigt önskad riktning genom att förstärka vissa aspekter genom att använda sig av metaforer och samtidigt dölja andra.

4.2 Urvalsförfarande och empiriskt material

Vi har för att kunna besvara våra frågeställningar valt ut artiklar i tre svenska dagstidningar som handlar om olika aspekter på legalisering av cannabis under perioden 2000–2014. Än mer givet blev vårt urval utifrån Boréus (2011, s. 131) påpekande att texter påverkar samhället och att dessa har ett inflytande på hur människorna skapar en föreställning om hur samhället är och borde vara, vilket tidningsartiklar är ett utmärkt exempel på. Vi valde att avgränsa vårt urval av tidningsartiklar till två rikstäckande dagstidningar: *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet* samt en rikstäckande kvällstidning, *Aftonbadet*. Valet av tidningar beror på att vad kvälls- respektive morgontidningar lyfter fram och betonar i sina artiklar kan skilja sig åt beroende på att tidningar gör olika nyhetsvärderingar och prioriteringar (Strömbäck, Karlsson & Nicolas Hopemann 2012).

Boréus (2011, s. 132–133) belyser vikten av att vara medveten om vilken typ av text som analyseras, då texter kan tillhöra olika genrer. Att texter tillhör olika genrer betyder att de produceras och konsumeras i olika sammanhang, vilket resulterar i att det finns konventioner för hur texter skall utformas, läsas och användas. Det är viktigt att ha en viss insikt i textens

genretillhörighet när man analyserar den, exempelvis om textens syfte är att underhålla/roa, informera eller påverka inställningen till en vara (ibid., s. 132–133). Detta har vi genom vår analys beaktat då det kan innebära en skillnad om artikelskribenten är politiskt bunden eller exempelvis om det är en debattartikel eller nyhetsartikel.

Efter att vi gjort vårt val av dagstidningar var nästa steg att avgränsa undersökningsperioden till åren 2000–2014. Motiveringen för vårt avstamp (år 2000) grundar sig i att den statliga Narkotikakommissionens utvärdering av samhällets narkotikapolitiska insatser presenterades detta år, och enligt kommissionen stod den svenska narkotikapolitiken vid ett viktigt vägska. Undersökningens sista år är 2014, dvs. totalt 15 år. Detta är en relativt lång period vilket är nödvändigt för att kunna identifiera eventuella förändringar i diskursen om legalisering och för att eventuellt kunna identifiera förändringar över tid.

Vårt empiriska material utgörs således av tidningsartiklar ur *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet* och *Aftonbladet* under perioden 2000–2014. som vi fann genom sökning i Lunds universitets sökmotor *Retriever* där vi använde sökorden *Legalisering cannabis* samt *Legalisering narkotika*. Antalet träffar för undersökningsåren som helhet uppgick till totalt 148, av vilka vi har använt 90 i vår undersökning. De 58 artiklar som vi har sållat bort är artiklar som inkluderats på grund av sökorden, men där det sedan har visat sig att artiklarnas huvudsakliga inriktning inte har varit legalisering av cannabis (se tabellerna 1–3 i kapitel 6 om resultat och analys). Vidare bör tilläggas att vi i ett senare skede av undersökningen upptäckte att en artikel med ett för studien relevant innehåll av någon anledning inte kom med i vår sökning i *Retriever*. Vi uppmärksammade artikeln genom att det i en annan artikel hänvisade till den förra. Vid en förnyad sökning i *Retriever* fann vi denna saknade artikel som således nu ingår i vår studie.

4.3 Litteratur- och artikelsökning

Litteratur och forskning

För att finna relevant litteratur till vår undersökning valde vi att först och främst vända oss till Campus Helsingborgs hemsida för att vidare gå till bibliotekets olika sökmotorer. Vi sökte från början relativt planlöst efter vetenskapliga texter om cannabis i sökmotorn LUBsearch. Vi använde oss av sökorden *legalization and cannabis* och fick ett mycket stort antal träffar. Vi

sökte endast efter artiklar som var peer reviewed för att sökresultaten skulle ha hög vetenskaplig relevans.

Totalt fick över 600 träffar som blev mycket svårt att sortera bland. Vi började med att se översiktligt på rubrikerna för att snabbt få en uppfattning om vilka som verkade ha relevant innehåll. Därefter gick vi in på artiklarna och läste deras respektive abstract för att kunna bilda oss en uppfattning om artikeln var av nytta för oss. Som vi inledningsvis framhöll i kapitel 3 är den forskning vi valt ut endast ett axplock av all forskning som vi har funnit. Vi har valt artiklar som vi anser representera delar som vi har bedömts ha en betydande koppling till undersökningens syfte. Vidare gjorde vi sökning i LOVISA, som är Lunds universitets bibliotekskatalog, med ambitionen att söka efter samhällsvetenskapliga doktorsavhandlingar som berör ämnet cannabis men även annan nödvändig litteratur för uppsatsens olika delar, däribland om medier. Här fann vi en hel del relevant litteratur som vi har haft stor nytta av.

4.4 Studiens tillförlitlighet

Vi har valt att inte använda de positivistiskt laddade begreppen validitet och reliabilitet, eftersom dessa hänger intimt samman med undersökningar som utgår från kvantitativ metod. Vi har därför tagit till det alternativa sätt som Bryman (2011, s. 390–398) lyfter fram för att kvalitetssäkra en studie med en kvalitativ metodansats. Bryman utgår från internationella metodforskare (Guba och Lincoln) som i mitten av 1980-talet utvecklade en uppsättning kriterier som är specifikt anpassade för studier vilka genomförts med kvalitativ metod. Det övergripande begreppet är tillförlitlighet som i sin tur utgörs av trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet samt möjlighet att styrka och konfirmera.

Trovärdighet innebär dels att man som forskare ska följa de regler som finns för vederhäftig forskning, och för vår del har vi här utgått från allmänna forskningsetiska aspekter, vilket i sig gör studien trovärdig. Eftersom vi inte gör någon intervjustudie är åtskilliga av Vetenskapsrådets *Forskningsetiska principer* inte tillämplig i denna undersökning. Det är t.ex. inte aktuellt att rapportera våra resultat till några forskningspersoner. Undersökningens trovärdighet i övrigt bör vara tillfredsställande som en följd av vårt urval av rikstäckande dagstidningar och genom undersökningsperiodens längd. Beträffande undersökningens *överförbarhet* handlar den om

huruvida t.ex. designen kan tillämpas även i kommande studier där man vill göra en motsvarande diskursanalys utifrån andra tidningar och tidsperioder. Detta är naturligtvis fullt möjligt.

Pålitlighet är det tredje kriteriet och innebär att forskaren skall kunna lämna en detaljerad redogörelse om undersökningens uppläggning, urval, empiri, analysförvarande etc., vilket vi anser att vi har fullgjort. Vidare har vi förtecknat samtliga artiklar som ingår i studien, vilket gör att en läsare kan ta del av samtliga artiklar och därigenom ”kontrollera” dess innehåll.

Det avslutande kriteriet, möjlighet att styrka och konfirmera resultaten, innebär bl.a. att forskaren har agerat i god tro och inte låtit sig utgå från subjektivt tyckande som saknar forskningsmässig relevans. Sedan är det en annan sak att olika forskare kan värdera resultaten på olika sätt och komma fram till avvikande slutsatser, men det hindrar inte att våra slutsatser trots allt är förankrade i empirin. Det bör också understrykas att vi följt gängse forskningsmässiga standards under hela forskningsprocessen, och genom en fortlöpande dialog med vår handledare har vi kunnat försäkra oss om att den har genomförts på ett adekvat sätt.

4.5 Bearbetning och analys

Som framgår av avsnitt 4.2 ovan har vi systematiskt gått igenom relevanta artiklar om legalisering av cannabis/narkotika i de tre rikstäckande dagstidningarna under perioden 2000–2014. Totalt fann vi 90 relevanta artiklar under denna period. Artiklarna har periodiserats utifrån tre femårsperioder och med utgångspunkt från typ av artikel (se tabellerna 1-3 i kapitel 6). Empirin har analyserats utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv samt specifika teorier som framgår av kapitel 5 och de diskursanalytiska begrepp som vi redogjort för i avsnitt 4.1.

4.6 Forskningsetiska överväganden

Som framgår ovan är inte Vetenskapsrådets forskningsetiska principer tillämplbart på vår undersökning eftersom den inte avser enskilda forskningspersoner, utan tidningsartiklar som redan har varit publicerade. Vi bedömer därför inte att det finns något forskningsetiskt känsligt material som vi har tagit del av eller som redovisas i undersökningen.

4.7 Arbetsfördelning

Vi har solidariskt fördelat arbetets olika delar mellan oss och samtidigt haft en kontinuerlig diskussion med varandra för att uppnå vårt gemensamma mål med uppsatsen. Litteraturen har vi till viss del delat upp mellan oss men i flertalet fall har det varit nödvändigt att vi båda har läst igenom aktuell litteratur inklusive artiklar eftersom vi annars skulle ha haft svårt att inbördes diskutera innehållet i den framväxande uppsatsen. För att vara så effektiva som möjligt har vi under analys- och resultatkapitlet arbetat med var sin tidsperiod och sedan gjort den tredje tillsammans. Dock har vi båda läst samtliga artiklar som ingår i undersökningen och gemensamt avgjort vilka som är relevanta för studien. Därefter har vi tillsammans gått igenom kapitlets olika avsnitt, analyserat materialet och skrivit gemensamma slutsatser. Likaså har vi även tillsammans utformat slutdiskussionen i kapitel 7. Övriga kapitel i uppsatsen har vi fördelat jämnt mellan oss och därefter gemensamt gått igenom de skrivna texterna för ändringar och feedback.

5. Teoretisk inramning

I detta kapitel redovisar vi vår teoretiska inramning och motiven till att vi har valt just dessa. Det övergripande teoretiska perspektivet som genomsyrar hela undersökningen är *socialkonstruktivism*. Som specifika teorier utgår vi från en teori om *mediers makt över dagordningen* samt sociologen Blumers (1971) analytiska begrepp *kollektiva definitionsprocesser* vid studier av vad som uppfattas och ses som sociala problem. Vi har valt att använda oss av *dagordningsteorin* eftersom den på ett användbart sätt berör de samhällsaktörer som vi varit intresserade av att undersöka och belyser hur dessa påverkar varandra. Vidare har vi valt att använda oss av *Kollektiva definitionsprocesser* som ett komplement till *dagordningsteorin*. Med hjälp av denna samlade teoriram kommer vi att analysera vårt empiriska resultat.

5.1 Socialkonstruktivism

Socialkonstruktivism kan sägas stå i motsats till objektivism där det senare är ett ontologiskt antagande om verklighetens existens, exempelvis i form av sociala problem (Sahlin 2013). För en strikt konstruktivist existerar ingen ”verklighet” i objektiv mening, utan vad som finns är istället människors föreställningar eller bilder av verkligheten. Samtidigt är socialkonstruktivism som begrepp inte entydigt, utan kan sägas utgöras av olika inriktningar. När man som vi säger oss utgå från ett socialkonstruktivistiskt synsätt kräver detta en precisering, till vilket vi återkommer nedan.

Överfört till vår egen undersökning är vi intresserade av att undersöka mediernas bilder av, perspektiv på eller tal om legalisering av cannabis. Därmed har vi till skillnad från en objektivist inte något ontologiskt antagande till frågan om sociala problems förekomst, och det är mot den bakgrunden man skall se vår socialkonstruktivistiska utgångspunkt. De danska forskarna Winther Jørgensen och Phillips (2000, s. 11-12) menar att socialkonstruktivismen utgår från fyra olika premisser. Den första innebär en kritisk inställning till självklar kunskap vilket innebär att verkligheten inte kan ses som objektiv utan är helt beroende av hur vi kategoriserar den. Den andra premissen inbegriper att den kunskap som finns om världen är beroende av vår kultur och historia, vilket innebär att de över tid är föränderliga. Den tredje premissen innebär att vår

kunskap om världen är beroende av sociala processer vilket innebär att sättet vi uppfattar verkligheten runt om oss skapas genom interaktion med andra människor. Den fjärde premisen handlar om att de konstruktioner som görs får konsekvenser för vad som anses naturligt, genomförbart eller vad som är otänkbart. Hur vår bild av världen konstrueras leder alltså till olika ”sanningar” och sociala handlingar (ibid., s. 11-12).

Sahlin (2013) klargör dock att socialkonstruktivism inte är ett homogent begrepp. Som en motpol till objektivism finns strikt socialkonstruktivism som ser sociala problem som konstruerade och som ett utslag av kollektiva definitionsprocesser; till det senare begreppet återkommer vi. Men utöver en strikt variant av konstruktivism finns forskare som intar en mellanställning och som förordar en provisorisk realism, vilket innebär ”att man i en enskild fråga tillfälligt behandlar vissa fenomen objektivt existerande medan man undersöker hur de förhåller sig till det problem som fokuseras” (ibid., s. 140). Ett exempel på provisorisk realism är när Howard S Becker i sin klassiska artikel ”Becoming a Marijuana User” (1953) – som i en bearbetad version finns i Beckers bok *Outsiders* (sv.: *Utanför*, 2008) – utgår från att marijuana *är* en drog, men huruvida brukaren fortsätter att använda drogen ”i njutningssyfte” beror på om brukaren konstruerar effekterna som njutbara (Becker 2008, s. 58).

Genom att använda oss av denna variant av socialkonstruktivism ser vi vissa aspekter på cannabisbruket som ett utslag av objektivism medan vi andra avseenden har ett renodlat konstruktivist synsätt. Vi anser att bruket av cannabis *kan* ha skadliga effekter (objektivism), men vad som anses vara cannabismissbruk är en social konstruktion

5.2 Kollektiva definitionsprocesser

Herbert Blumer (1971) framhåller sociala problem som kulturellt och historiskt kontextbundna och framträder genom en kollektiv definitionsprocess (s. 298). Synen på vad som uppfattas vara ett socialt problem är därmed föränderligt över tid: det som idag anses utgöra ett socialt problem behöver inte av sin samtid betraktats som ett problem under exempelvis första hälften av 1900-talet och vice versa. Ett exempel härpå är användningen av kokain som Lindgren (1993) påvisar var utbrett i svenska konstnärskretsar under tidigt 1900-tal (se vidare i kapitel 3 om tidigare

forskning), men som idag är kriminaliserat. Ett annat exempel är synen på barnaga som under lång tid ansågs vara en legitim metod för barnuppfostran, både i hemmet, skolan och barnavårdsinstitutioner (Nelson 1989; Brunnberg 2008). Inte förrän 1979 blev det straffbart för föräldrar att aga sina barn – ”aga” betraktas av samhället idag som barnmisshandel.

Enligt Blumer (1971) är ett socialt problem inte ett objektivet fenomen, och intar därmed en konstruktivistisk syn på dess existens. Sociala problem är istället beroende av hur de kollektivt definieras av vissa dominerande aktörer, exempelvis i medier. Om förhållanden, beteenden och vissa situationer skall ses som sociala problem eller ej bestäms alltså inte av objektiva faktorer utan av sociala sammanhang (ibid.).

Blumers analytiska begrepp skall alltså ses som ett komplement till teorin om mediers dagordningsfunktion, eftersom en kollektiv definitionsprocess förklarar varför uppfattningen om vissa sociala problem – som exempelvis synen på cannabis och andra droger – kan variera över tid, trots mediers dagordningsmakt.

5.3 Mediers makt över dagordningen

Varje dag i våra liv inträffar en rad olika händelser både lokalt och globalt. Det kan handla om nya forskningsresultat, olyckor eller att nya politiska beslut är tagna. Det mesta av det vi hör och läser filtreras och sorteras bort (Strömbäck 2009, s. 102). Vad är det då som styr vilka frågor vi anser viktiga och vilken roll har medier? Denna fråga ställde sig Maxwell McCombs och Donald Shaw i slutet av 1960-talet vilket resulterade i formuleringen av en teori om mediers dagordningsmakt (McCombs & Shaw 1972). ”Idén är att medier må ha svårt att säga till folk vad de skall *tänka*, men de kan påverka vad folk *tänker på*”, framhåller Strömberg (2004, s. 20) i en sammanfattande kommentar till denna teori. Dagordningsteorin har haft stor betydelse då den ersatte föreställningen om de maktlösa medierna till förmån för synen på medier som mäktiga och inflytelserika. Med över 400 studier av teorin kan den idag sägas vara en av de mest utforskade teorierna som rör mediers effekter (Strömbäck 2009 s. 102).

Teorin tar sin utgångspunkt i att verkligheten runt om oss är alltför obegränsad och mångfacetterad för att vi själva skall kunna bilda oss en enhetlig sammanfattning av den.

Samtidigt har vi människor ett mer eller mindre starkt behov av att kunna orientera oss i samhället och få reda på vad som är viktigt, vad som kräver åsikter och vad som kräver åtgärder och handlingar. Detta kan till exempel ske i samtal med vänner och arbetskamrater eller genom vår egen observation av omgivningen. Men detta sker övervägande genom att vi tar del av den information vi kan få av medier och nyhetsflöden (ibid.).

Speciellt viktiga är medierna när det gäller att förmedla vilka samhällsproblem som anses viktiga, det vill säga vad som finns på samhällets ”dagordning” eller agenda. Med dagordning menas framför allt den uppsättning frågor som flitigt diskuteras och som kan komma att bli politiskt aktuella (ibid., s. 103).

Dagordningen finns i framför allt tre former: medborgarnas dagordning, mediernas dagordning och den politiska dagordningen. Med medborgarnas dagordning menas de frågor som människor i allmänhet tycker är viktiga och intressanta, medan mediernas dagordning handlar om vilka frågor som får stort utrymme i media. Den politiska dagordningen handlar mer om vilka frågor som är politiskt aktuella och alltså kan bli föremål för den politiska beslutsprocessen (ibid.). I den här undersökningen koncentrerar vi oss enbart på mediernas dagordning.

”Om mediernas dagordningsfunktion handlar om att medierna organiserar våra upplevelser av verkligheten, handlar mediernas dagordningsmakt om deras inflytande över vilka frågor människor tycker är viktiga”, konstaterar Strömbäck (2009, s. 103). Mediernas dagordningsfunktion och dagordningsmakt hänger alltså ihop. Det är genom sin dagordningsfunktion som medierna kan utföra sin dagordningsmakt. Eftersom människor är i behov av medierna för att få vetskap om vad som händer lokalt, nationellt eller globalt fungerar medier som agendasättare. Behovet av medier som informationskälla bidrar till deras dagordningsfunktion vilket i sin tur leder till dess maktställning som agendasättare (ibid., s. 103).

Tanken bakom teorin är att det finns ett orsakssamband mellan vilka frågor eller objekt som får stort utrymme i medierna och vilka frågor eller objekt som vi människor anser viktiga, både för oss själva och även samhället. I detta sammanhang är objekt synonymt med allting som vi människor riktar vår uppmärksamhet mot eller har åsikter om. Det vanligast förekommande

objektet inom dagordningsforskningen är samhällsproblem eller sakfrågor, men även organisationer och personer fungerar som attitydobjekt (ibid., s. 105).

Resultat av forskningen visar dock att även om medierna har stor makt över dagordningen innebär detta inte att medierna är allsmäktiga och att medborgarna maktlösa. Tvärtom finns ett flertal faktorer som påverkar i vilken grad medierna besitter denna makt. Två av dessa faktorer är av särskilt intresse för vår undersökning:

Den första handlar om medborgarnas kognitiva behov, förmågor och politiska kunskaper. Förenklat skulle man kunna säga att de som är mest mottagliga för mediernas dagordningsmakt är de som samtidigt konsumerar mycket media och är väl medvetna om vad som finns på mediernas dagordning, är i behov av att kunna orientera sig samt saknar eget starkt engagemang, kunskaper och intresse som kan balansera mediernas inflytande. Den andra faktorn handlar om graden av närhet som finns till de frågor som finns på mediernas dagordning. Inom dagordningsforskningen skiljer man mellan påträngande och icke-påträngande frågor. Den förra innebär frågor som medborgarna har erfarenheter av och det senare frågor som medborgarna endast har den mediala bilden att utgå ifrån. Forskningen har visat att dagordningsmakten har störst effekt på de icke påträngande frågorna.

6. Resultat och analys

I detta kapitel presenteras resultat och analys av vår empiriska undersökning. Vi har valt att integrera redogörelsen så att den blir mer läsbar och sammanhållen, eftersom den annars riskerar att bli fragmentarisk. Undersökningsperioden omfattar åren 2000–2014 vilka i resultat- och analysgenomgången har brutits ned i tre delperioder: 2001–2004, 2005–2009 och 2010–2014. Varje delperiod inleds med en kortfattad kontextualisering om olika initiativ eller beslut som fattats av regering eller riksdag som berör narkotikaområdet och som direkt eller indirekt har beröringspunkter med frågan om legalisering.

Som framgår av metodkapitlet utgörs empirin av artiklar i tre rikstäckande dagstidningar, av vilka en är en kvällstidning och två morgontidningar *Aftonbladet* (AB), *Dagens Nyheter* (DN) och *Svenska Dagbladet* (SvD) under åren 2000–2014 berör artiklarna huvudsakligen olika aspekter på legalisering av cannabis, men i vissa fall även andra narkotiska preparat. Eftersom vi genomför en diskursanalys är vårt forskningsintresse att analysera bl.a. synen på vad som utgör legalisering, argumenten för och emot legalisering, om argumenten förändrats över tid, hur cannabis presenteras i olika typer av artiklar osv. Vi har fördelat artiklarna utifrån tre femårsintervaller för att periodernas årsomfattning skall vara densamma. Urvalet baseras på olika typer av artiklar; debattartikel (D), ledarartikel (L), nyhetsartikel (N), feature (F) och kultur (K) samt övrigt (Ö).

I tabellerna 1–3 nedan redovisas såväl artiklar som ingår respektive inte ingår i undersökningen. De artiklar som ingår i undersökningen är samtliga angivna i referenslistan. Kännetecknande för de artiklar som däremot inte ingår i undersökningen är att de inte innehållet inte är av relevans (se vidare i kapitel 4 om metod).

Tabell 1. Antal artiklar i *Dagens Nyheter*.

Period	Ledare (L)	Debatt (D)	Nyhetsartikel (N)	Feature (F)	Kultur (K)	Övrigt (Ö)	Totalt antal artiklar i undersök-n ingen	Artiklar som ej ingår i undersökning- gen
2000– 2004	1	2	8	1	0	2	14	1
2005– 2009	0	0	1	1	2	0	4	4
2010– 2014	4	0	7	8	1	3	23	12
Totalt	5	2	16	10	3	5	41	17

Tabell 2. Antal artiklar i *SvD*.

Period	Ledare (L)	Debatt (D)	Nyhetsartikel (N)	Feature (F)	Kultur (K)	Övrigt (Ö)	Totalt antal artiklar i undersök-n ingen	Artiklar som ej ingår i undersökning- gen
2000– 2004	0	6	2	3	0	0	11	11
2005– 2009	0	0	5	0	0	0	5	1
2010– 2014	0	3	6	6	0	0	15	14
Totalt	0	9	13	9	0	0	31	26

Tabell 3. Antal artiklar i *Aftonbladet*.

Period	Ledare (L)	Debatt (D)	Nyhetsartikel (N)	Feature (F)	Kultur (K)	Övrigt (Ö)	Totalt antal artiklar i undersökningen	Artiklar som ej in-går i undersökningen
2000–2004	3	2	4	0	0	0	9	5
2005–2009	0	1	0	0	0	0	1	4
2010–2014	0	3	1	4	0	0	8	6
Totalt	3	6	5	4	0	0	18	15

Totalt har vi alltså tagit del av 148 artiklar av vilka 90 ingår i undersökningen.

Morgontidningarna har betydligt fler artiklar under undersökningsperioden som helhet jämfört med *Aftonbladet*. Den mellersta undersökningsperioden (2005–2009) innehåller avsevärt mycket färre artiklar jämfört med övriga två tidsperioder; i t.ex. *Aftonbladet* enbart en enda artikel (på debattsidan). Utifrån de enskilda artikelkategorierna uppvisar båda morgontidningarna flest artiklar om legalisering i tidningarnas nyhets- och featureavdelningar. I *Aftonbladet* återfinns flest artiklar på debattsidan, tätt följt av nyhets- och featureartiklar. Till skillnad från övriga tidningar har *SvD* inte publicerat någon artikel på ledarsidan med anknytning till legalisering.

6.1 Perioden 2000–2004

Åren 2000–2004 är den första delperioden i vår undersökning. I början av perioden överlämnade Narkotikakommissionen sitt slutbetänkande till regeringen, vilket dels var kommissionens egen utvärdering av den svenska narkotikapolitiken fram till millenniumskiftet, dels förslag till förändrade eller nya insatser för att åstadkomma ”effektiviseringar av narkotikapolitiken” (SOU 2000:126, s. 3). Den 17 januari 2002 presenterade regeringen sin narkotikahandlingsplan (prop. 2001/02:91) som baserades på kommissionens betänkande, där regeringen återigen slog fast ”att

målet för den svenska narkotikapolitiken även i fortsättningen skall vara ett narkotikafritt samhälle”, vilket riksdagen ställde sig bakom i april samma år (utskottsbet. 2001/02:SoU152001/02:93).

Samma dag som propositionen lades fram utnämndes Björn Fries, f.d. kommunalråd i Karlskrona, till regeringens nationelle narkotikasamordnare och med uppdraget ”att genomföra och följa upp den nationella handlingsplanen och att samordna narkotikainsatserna på nationell nivå” (MOB 2003a, s. 6). Verksamheten fick namnet Mobilisering mot Narkotika (MOB) kring vilken ett omfattande kansli byggdes upp i Regeringskansliet. MOB bedrev sin verksamhet fram till årsskiftet 2007/2008 och var under dessa år navet i regeringens narkotikapolitik genom att MOB hade resurser för både forskningsinsatser, inklusive utgivning av en mängd publikationer, och att bedriva ett omfattande opinionsarbete (MOB 2007), samtidigt som den nationelle samordnaren hade möjlighet att initiera olika typer av översyner ”och vid behov föreslå nya” (MOB 2003a, s. 8). Frågan om legalisering av cannabis berördes dock aldrig av MOB, eftersom den frågan överhuvudtaget inte fanns på den politiska agendan sedan riksdagens ställt sig bakom målet om ett narkotikafritt samhälle. Legalisering var därigenom en icke-fråga. På ett tidigt stadium anordnade MOB ett internationellt symposium med avsikten att punktera uppfattningen av cannabis var en ofarlig drog, och där man efteråt gav ut skriften *Is Cannabis a Harmless Drug?* (MOB 2003b).

Artiklarna under denna period skall alltså ses mot bakgrund av dels regeringens handlingsplan mot narkotika där målet om ett ”narkotikafritt samhälle” slogs fast av både regering och riksdag, dels att regeringen tillsatte en nationell narkotikasamordnare.

Utifrån de teman som vi identifierat under kodning av artiklarna, har vi valt att presentera dem under följande rubriker; Straffskärpning och ökad repression, respektive Cannabislegalisering i praktiken – exempel från omvärlden.

Straffskärpning och ökad repression

Under denna första tidsperiod finns i de undersökta artiklarna ett relativt stort fokus på legalisering, vars innebörd dock tolkas på olika sätt i artiklarna. Bland annat finns artiklar där

författarna ansåg att sprututbytesverksamhet (som sedan länge fanns i Malmö/Lund-regionen) var detsamma som legalisering av narkotika. Dessa artiklar skall ses mot bakgrund av promemoria från Socialdepartementet 2004 där man föreslog att landstingen efter tillstånd från Socialstyrelsen skulle kunna få bedriva sådan verksamhet, givet att vissa villkor var uppfyllda (Ds 2004:6). Exempel på en sådan artikel, publicerad på DN:s ledarsida i februari 2003, är där tidningen går till storms mot EU-kommissionens rekommendation till medlemsländerna att införa sprutbytesprogram då man ser detta som endast en liten del av metoden ”harm reduction”, av många betraktad som det första steget mot legalisering av narkotikan:

Metoden innefattar också ”safer use of drugs”, Tror man på ”safer use of drugs” som förebyggande metod, anser man viss narkotika vara säkrare än annan. (...) När omklassificering av narkotika ska behandlas i vår, kommer frågan om legalisering av cannabis att aktualiseras på nytt. Europaparlamentets ja i förra veckan handlade därför om något mycket värre än att acceptera sprutprogrammen. Det gav en skjuts i legaliseringsvänlig riktning och medlemsländerna släppte ifrån sig en bit av sitt tidigare självbestämmande.

DN5-(L), 2003

I vissa artiklar fanns en uppfattning om att den amerikanska regeringen var ledande i kampen mot legalisering av cannabis och med Sverige som vapendragare genom det svenska målet om ”ett narkotikafritt samhälle”. Exempel på det senare är en debattartikel av Ted Goldberg i mitten av år 2000 där det påstås att:

Narkotikadebatten och narkotikapolitiken i världen delas alltmer i två läger. Förbudslinjen med USA i spetsen och Sverige som trogen vapendragare, har länge dominerat i västvärlden. Huvudparollen är ett ”narkotikafritt samhälle”.

SvD1-(D), 2000

Beträffande målsättningen om ett narkotikafritt samhälle finns olika uppfattningar om hur vägen dit skall se ut. Citatet nedan är ett utdrag från en debattartikel av två socialdemokratiska politiker som förmedlar ett repressivt synsätt om att alla i kontakt med narkotika skall dömas till fängelse. De förstärker sitt resonemang genom att hävda att samhället som ”ska” präglas av en nolltolerans

och målet om ett narkotikafritt samhälle. De är genomgående mycket kategoriska i sitt resonemang i artikeln:

Vi anser istället att narkotikalagen ska utformas så att alla som brukar, innehar eller överhuvudtaget befattar sig med narkotika, döms till fängelse. Innehav av narkotika kan aldrig betraktas som ett ringa brott eftersom det strider mot målet om ett narkotikafritt samhälle och den nolltolerans som ska präglade hela samhällets förhållningssätt.

AB1-(D), 2000

Den tidigare riksdagsledamoten Widar Andersson (s) och K-A Westerberg, grundaren av Hasselakollektivet, är starkt kritiska mot detta synsätt, och hävdar bl.a. följande i en replik:

I dag är alla delar av narkotikahandlingen utanför sjukvården kriminaliserad. Vi har därför svårt att tänka oss att ytterligare skärpningar av dessa lagar skulle kunna ha några positiva effekter för medborgarna – vare sig de missbrukar droger eller inte. Därför måste huvudintresset framöver riktas mot andra delar av narkotikapolitiken.

AB2-(D), 2001

I ovanstående två artiklar är det politiker, av samma kulört, som kommer till tals, men som inbördes har helt olika uppfattning om hur kontrollapparaten skall se ut inom narkotikapolitiken. Artiklarna kan antas få extra uppmärksamhet genom att de är skrivna av relativt kända politiker, och som dessutom är från samma parti (s) som vid denna tidpunkt var i regeringsställning. Att artikelrubriken ”Lås in alla knarkare” är ett relativt rått uttryck gör dessutom att den än mer uppmärksammas av allmänhet och andra medier. Det är ett drastiskt uttalande som gör att läsaren lätt häpnar över det. Läsaren kan få intrycket att denna åtgärd är den enda rätta eller möjliga för att uppnå visionen om ett narkotikafritt samhälle. Budskapet i artikeln av Widar Andersson och K-A Westerberg är däremot att förbudspolitikerna inte är ett framgångsrikt tillvägagångssätt.

En alternativ lösning, enligt Sten-Åke Carleheden, för att minska den ”förbjudna fruktens lockelser” skulle istället vara en avvägd liberalisering av den nuvarande narkotikapolitiken. Metaforen om den förbjudna fruktens lockelse kan tolkas beskriva att narkotikans utbreddhet har

en koppling till förbudet som råder i lagstiftningen. Författaren hänvisar till Nederländerna för att exemplifiera att en avkriminalisering inte leder till ökad användning:

All erfarenhet visar att en förbudspolitik är dömd att misslyckas. Däremot kan en väl avvägd liberalisering minska den förbjudna ”fruktens” lockelser. Detta betyder inte att inte narkotikamissbruket likaväl som andra typer av missbruk skall bekämpas, men inte med förbud. (...) I flera länder experimenterar man med avkriminalisering av innehav av smärre doser narkotika för eget bruk (...) i exempelvis Holland tyder inte på att användningen har eskalerat. SvD2-(D), 2003

I en nyhetsartikel i DN hänvisas till en missbruksforskare vid Socialhögskolan i Lund, Mats Hilte, som positivt inställd till den relativt fria cannabisanvändningen i Nederländerna:

Han vill avkriminalisera all narkotika. Motiveringen är att en restriktiv narkotikapolitik saknar effekt. De som vill knarka gör det ändå och dyra preventiva insatser blir därför onödiga. DN1-(N), 2001

Uppfattningen att ”avkriminalisera all narkotika” kan antas vara kontroversiellt men får samtidigt högre trovärdighet då uttalandet kommer från en känd missbruksforskare. Hiltes dom över den svenska narkotikapolitiken är hård: den ”saknar effekt”, och innebörden är att narkotikapolitiken i grunden måste omprövas.

Cannabislegalisering i praktiken – exempel från omvärlden

Ett omfattande tema som går att identifiera under denna första period handlar dels om Storbritanniens lagstiftning om cannabis, dels Nederländernas liberala syn på cannabisanvändning, dels Latinamerika. I nedanstående två artiklar om Storbritannien framträder en mycket splittrad och motsägelsefull syn på cannabis från ledande politiker och en tidigare nationell narkotikasamordnare:

Det finns undersökningar som visar att brittiska ungdomar röker cannabis mer än jämnåriga i nästan något annat land. (...) Den brittiska regeringen har hela tiden avvisat alla förslag till att liberalisera lagarna. Nu har dock den nye inrikesministern David Blunkett sagt att det bör ske en

"vuxen, mogen" debatt i frågan.

DN2-(N), 2001

Britter kan snart röka hasch utan att vara rädda för polisen. Ändringen betyder att cannabis klassas på samma sätt som antidepressiva medel och anabola steroider. (...) Keith Hellawell, den tidigare "droggeneralen" som anställdes av regeringen för att leda kampen mot narkotikan, avgick i protest.

- Det här går längre på vägen till legalisering än i något annat land i världen, sade han. Han tror att förändringen kommer att leda till ökat drogmissbruk.

DN3-(N), 2002

Inrikesministerns uttalande, där han efterlyser en "vuxen, mogen" debatt, antyder att förbudet av cannabis är löjeväckande, vilket tidningsläsaren sedan lätt kan överföra på den svenska visionen om ett narkotikafritt samhälle. Det andra citatet, hämtat ur samma tidning cirka 10 månader senare, antyder att den inslagna vägen har mött kraftigt motstånd från den tidigare nationelle narkotikasamordnaren. Uttalandet av "droggeneralen" får extra tyngd genom att denne från början blivit anställd för att "leda kampen mot narkotikan" men har nu blivit desavouerad och antyder också att den engelska regeringen aktivt stödjer en politik som den svenska regeringen tar avstånd från.

I Sverige gav den svenske debattören Magnus Linton den 26 juli 2001 i radioprogrammet *Sommar* (Linton 2001) uttryck för ungefär samma uppfattning som den engelske inrikesministern. Det faktum att Linton gav uttryck för dessa åsikter i ett populärt program som *Sommar* med mängder av lyssnare, bidrog förmodligen till att reaktionerna på hans budskap blev väldigt skarpa. Linton utgår från sina erfarenheter av att leva i Latinamerika och om hur alkohol fördärvar människor samtidigt som han målar upp en mer romantiserad bild av cannabis. I *Aftonbladet* tar skribenten avstånd från Lintons uppfattning att cannabis skulle legaliseras med hänvisning till att alkoholskadorna inte skulle minskas på grund av detta. Skribenten menar att ett elände då skulle fogas till ett annat, och anser att de länder som legaliserat drogen framstår som de "ansvarslösa gäng" som bortser från de offer som narkotikamissbruket ger upphov till:

Linton hade inga andra argument för sitt krav än att man i några andra länder inte klassar hasch som narkotika och att alkoholmissbruket är nog så farligt. Men de argumenten håller ju inte. Ingen tror väl att alkoholskadorna minskar om det blir fritt fram för bruk av cannabis och marijuana. Till ett elände skulle fogas ett annat. Och att de i Holland inte reagerar med skärpa mot missbruket motiverar inte att vi i Sverige ska ansluta oss till de ansvarslösa gäng. De som pläderar för en liberalisering av narkotikapolitiken tar inte narkotikans offer på allvar.

AB3-(L), 2001

Linton motsägs av alkoholläkaren och forskaren Sven Andréasson, som menar att Linton missuppfattat olika källor som han har hänvisat till i sitt radioprogram, och genom sin profession som läkare framställs Andréasson – inte Linton – som mest auktoritativ och trovärdig i denna fråga. Budskapet tycks vara att Andréasson vet vad han talar om, inte Linton. Andréasson vänder sig mot uppfattningen att cannabis inte skulle vara farligare än alkohol och att alkohol i några fall skulle vara det mest skadliga alternativet:

Magnus Linton (...) ser inte cannabis och marijuana som knark. (...) - Cannabis är betydligt mindre skadligt för kroppen än vad alkohol är, säger Magnus Linton. Han hänvisar till en rapport av WHO, men åsikten delas inte av alkoholläkare Sven Andréasson. - Det är som att jämföra äpplen och päron, eftersom det leder till helt olika typer av skador. Man kan säga att det inte är farligare än alkohol, men alkohol är djävligt nog. (...) Därför tycker jag att det är oerhört angeläget med en minskad alkoholkonsumtion i Sverige. Om det sker till priset av en något ökad cannabisanvändning tycker jag inte att det är mycket att bråka om.

AB4-(N), 2001

Genomgående under delperioden kan man se att de som förespråkar en avkriminalisering av narkotikabruk eller legalisering av cannabis, underförstått framställs som drogliberaler. Detta är ett vanligt epitet, som i vissa fall räcker för att karaktärisera någons uppfattning. Ett exempel på detta är två ledarartiklar från 2001 i *Aftonbladet* där de som förordar legalisering av narkotika framställs som en dekadent och egoistisk medelklass som implicit är mot den arbetande klassens intressen:

På varje historia om knark som partyförhöjare går en historia om knark som helvetet på jorden, skrev jag i Aftonbladet i måndags. (...)Tonen hos de läsare som vill legalisera narkotikan oroar mig. (...) De berättar tvärtom hur bra de mår av narkotika. Knark som njutning. Något av livets goda. Men vad kul för er då! Problemet är bara att narkotikan har större sprängkraft än så.

Knark är inte en privat fråga. Den är i högsta grad offentlig. Människor lever i sammanhang med andra. Jag kan inte bara ropa ”Legalize it!” (...) Jag måste fråga mig hur en legalisering skulle påverka andra.

AB5-(L), 2001

”Lätta” droger framställs som medelklassens harmlösa nöje. Inte som ännu en väg mot sociala problem och utslagning. Delar av den nya vänstern applåderar denna europeiska utveckling. (...) Problemet med den synen på frihet är att människor betraktas som helt fria individer, utan vare sig historia eller sammanhang. Valet är helt ditt eget. Du har alltid makten att avstå, signalerar legaliseringsivrarna. Men resultatet av legaliseringar riskerar att bli det motsatta. Åt människor som förväntas ha gjort ett helt fritt val kan samhället säga ”Skyll er själva!”

AB6-(L), 2001

På vilket sätt legalisering av t.ex. cannabis kan förväntas påverka andra människor berörs dock inte i ovannämnda två artiklar, utan det är upp till läsaren att själv föreställa sig. Å ena sidan framställs människor som fria individer som är berättigade att göra sina egna val, å andra sidan görs människorna ansvariga för sina val och kan därmed inte förvänta få någon hjälp om och när bruket övergår till missbruk.

Men även debattörer som är för en restriktiv narkotikapolitik kan ändå vara kritiska mot regeringens politik, då man anser att visionen ett narkotikafritt samhälle saknar reell substans och enbart är en tom retorisk fras. Denna uppfattning framförs av Gráinne Kenny, ordförande i den europeiska organisationen Eurad, i en debattartikel i *Svenska Dagbladet*:

Den svenska modellen med målet ett narkotikafritt samhälle var länge ett internationellt föredöme. Men efter regeringens narkotikaproposition kan det slås fast att den övergett sina mål och smiter från sitt ansvar. (...) När Narkotikakommissionen och regeringen äntligen kom till skott visade sig resultatet alltså vara mycket prat och lite handling. (...) De europeiska

drogliberalernas främsta argument mot den restriktiva ”svenska modellen” har under många år varit att ett narkotikafritt samhälle bara är en retorisk fras för högtidstal. (...) Från början var detta förtal. Men på senare år har mer och mer av denna förutsägelse visat sig korrekt.

DN4-(D), 2002

Slutsatser

I artiklarna ges i stor utsträckning uttryck för kategoriska och nyansfria ståndpunkter: antingen en total legalisering av cannabis eller ett totalförbud av all narkotika utifrån det narkotikapolitiska målet, i vissa fall kombinerat med ökad repression i form av kontrollåtgärder. Det går att urskilja ett ”svart eller vitt”-tänkande i frågan om en legalisering. Under den första delperioden har även hänvisningar till Nederländernas liberala syn gjorts, både som argument för en legalisering men också som exempel för hur man inte vill att det skall bli i Sverige. Artiklarna vi har studerat har tämligen varit kategoriska i sina utsagor där mycket utrymme inte har lämnats för andra åsikter. Signalordet ”drogliberal” används i artiklarna, både explicit och implicit, för att etikettera de som förespråkar en legalisering eller en avkriminalisering av cannabisbruket. Denna benämning tenderar att stämpla människor med avvikande uppfattningar, vilket sätter stopp för en vidare diskussion. En jämförelse mellan cannabis och alkohol förekommer, vilket har använts som både för- och motargument under perioden, på samma sätt som målet om ett narkotikafritt samhälle och förbudspolitik har gjorts. Vidare förekommer argument i stil med att ”de som vill knarka gör det ändå”, samt att knark inte endast är en privat fråga utan i högsta grad offentlig.

6.2 Perioden 2005–2009

I början av delperiod lämnade regeringen en skrivelse till riksdagen där ”insatser för narkotikabekämpning utifrån regeringens narkotikahandlingsplan” redovisades (Skr. 2004/05: 152). I skrivelsen anges att den antagna nationella narkotikahandlingsplanen (prop. 2001/02:91) har haft ett stort genomslag och en uppgradering av narkotikafrågan på den politiska dagordningen har enligt regeringsskrivelsen uppnåtts på såväl lokal, regional som nationell nivå. Förutom redogörelser för hur resultaten kommit till stånd nationellt framhålls i skrivelsen också framgångar som kunnat urskiljas genom internationella insatser. Exempel på detta är större fokus på cannabisfrågan där prioriterade områden har varit att utveckla samarbetet inom EU och att förstärka den internationella kontrollen av illegal narkotika.

Samtidigt under denna tidsperiod utfärdas den senaste versionen av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende (SOSFS 2009:27 M), som behandlar tillämpningen vid denna form av underhållsbehandling. Även lagen om utbyte av sprutor och kanyler (SFS 2006:323) antogs under denna period.

Artiklarna under denna period skall alltså ses mot bakgrund av en enligt regeringen framgångsrik narkotikapolitik som ett led för att uppnå ett narkotikafritt Sverige, samtidigt som Sverige genom Socialstyrelsens föreskrifter har gjort det något lättare för heroinister att antas till underhållsbehandling samt att tillåta en reglerad sprututbytesverksamhet vilket kritiker anser vara början till en legalisering av narkotika.

Denna tidsperiod innehåller minst antal relevanta artiklar jämfört med de övriga delperioderna. Legaliseringsfrågan i Sverige har här tagit minst plats medan artiklar rörande legalisering utomlands varit dominerande. Analysen redovisas utifrån två teman: Normaliserande attityd och dess motpol respektive Det globala drogkriget.

Normaliserande attityd och dess motpol

Under denna tidsperiod kan förslag och argument till en förändrad syn på cannabis urskiljas i artiklarna. Argumenten och åsikterna under åren 2005–2009 tenderar att med hänvisning till utländska erfarenheter lyfta fram en mer normaliserande attityd till cannabisbruk där argument *för* en legalisering blir påtagliga, samtidigt som det i en nyhetsartikel framgår att legalisering av cannabis inte innebär avsaknad av restriktioner (se vidare kapitel 2 och hänvisningen till Goldberg 2012).

Ett tydligt exempel på detta återfinns i *El Tiempos* huvudledare som Magnus Linton refererar till i sin kulturartikel i DN i juli 2008. Han menar att en ny global narkotikapolitik måste fokusera på folkhälsan och hitta en mellanväg mellan å ena sidan de ”förenklade polerna förbud” och å andra sidan legalisering. En sådan hållning till narkotika kan ses som en kritik mot den restriktiva narkotikapolitiken som syftar till nolltolerans av droger där det framgår ur *El Tiempo* att vi måste inse att en drogfri värld aldrig kan skapas och därför bör enligt tidningen fokus läggas på skadelindring (harm reduction) istället för repression:

Kravet formulerades i *El Tiempos* huvudledare (25/5) som en bön till FN och världen från miljardindustrins brutala botten: En ny global narkotikapolitik måste fokusera på folkhälsa, hitta en mellanväg mellan de förenklade polerna förbud och legalisering, erkänner vissa preparats relativa ofarlighet, göra skadelindring i stället för nolltolerans till ledstjärna samt bygga seriösa förebyggande kampanjer riktade mot ungdomar. Kort sagt: inse att en drogfri värld aldrig kan skapas, och att en ren repression bara gör affären mer lukrativ.

DN6-(K), 2008

Frågan om en reglerad legalisering av cannabis tas upp i en nyhetsartikel från 2008 i samband med rapportering från kommande folkomröstning i Schweiz om legalisering av cannabis. (SvD 30.11.2008). Journalisten hänvisar till legaliseringsförespråkarnas argument ”reglering och öppenhet”, där intressant nog frågan om *restriktioner* inte dessförinnan har kopplats ihop med legalisering. Som framgår av exempel från perioden 2000–2004 sammankopplas istället legalisering med ”drogliberal” som antyder en ohämmad fri tillgång till cannabis.

Förespråkarna menar att kriminalisering av ”relativt” ofarliga droger är kostsam och tynger rättsystemet, medan motståndare enligt SvD istället anser att drogen är en så kallad ”gateway-drog” som kommer att bli inkörsporten till tyngre droger (jfr Hilde 2003 där han hänvisar till den så kallade inkörsportshypotesen). Enligt förespråkarna för legalisering i Schweiz är det en bättre väg att gå än motståndssidans ”förbud och svarta marknader” snarare för tankarna till kriminalitet:

Istället för att importeras av drogmaffian och säljas på gatorna kommer marijuana med tydligt deklarerad THC-halt att kontrolleras och säljas enligt tydliga regler i affärer, framhåller förkämparna.

SvD3-(N), 2008

Det globala drogkriget

Under den aktuella tidsperioden har vi kunnat urskilja en trend i att benämna kampen mot narkotikan som ett *krig*. Metaforen för tankarna till president Johnsons ”krig mot fattigdomen”, då han i början av 1964 deklarerade: ”Denna administration förklarar idag, här och nu, ett ovillkorligt krig mot fattigdomen i Amerika. Jag uppmanar kongressen och alla amerikaner att

förena sig med mig i den kampen”.¹ Det är ett skoningslöst krig där man inte får ge upp, ”vi mot fattigdomen”. I en artikel av Magnus Linton från 2009 hävdas dock att kriget mot narkotikan inte går att vinna och att den restriktiva narkotikapolitiken är på den förlorande sidan eftersom maffian drar det längsta strået. Skribenten hänvisar till att de tre expresidenterna från Latinamerika kort sagt konstaterar att det är dags att byta strategi i narkotikafrågan. När det globala drogkriget beskrivs i artikeln används ord som ”våldsamt”, ”irrationell”, ”cirkus”, ”kollapsar”, ”maffiastater” och ”fattigbönder” som gör budskapet mer dramatiskt i läsarens ögon.

Tre expresidenter från Latinamerika har tillsammans med några berömda författare skrivit en historisk rapport om det globala drogkriget. De vill legalisera cannabis så att man kan bryta maffians makt (...) Det globala drogkriget, konstaterar de, är i dag inte bara ett hot mot flera rättsstater utan också en våldsamt irrationell cirkus där demokratier kollapsar, maffiastater etableras och fattigbönder fördrivs (...) Den verktygslåda de föreslår är identisk med vad som redan är självklarheter i stora delar av EU: ge missbrukare vård, inte fängelse; legalisera cannabis; koncentrera repressiva åtgärder till organiserad brottslighet; skrota utopismen; informera effektivt med tobakens trendbrott som förebild. Kort sagt: byt bekämpningsfokus från produktion till efterfrågan.

DN7-(K), 2009

I en artikel av Erik Ohlsson om Mexiko används förstärkande ord såsom ”knarkträsket”, ”failed state”, ”maffiastyrd stat utan lagar” och ”knarkkriget” vilket gör att läsaren får en starkt negativ bild av Mexiko som ett okontrollerat land där narkotikan regerar ostört. Genom att använda sig av militära termer så som ”kriget” och ”maffiastyrd” ger det en uppfattning av att de mänskliga rättigheterna är begränsade, trots att inget egentligt krig utkämpas. Vidare benämns presidenten och det övre skiktet inom politiken i Mexiko som maktlösa välgörare. genom att använda ord som ”beröm”, ”försök” och ”rensa upp” för att beskriva dess intentioner att förändra:

För USA är knarkfrågan politiskt känslig. På högre nivå får president C Calderón beröm för de försök som ändå gjorts att rensa upp i knarkträsket. Men när gränsväldet diskuteras i kongres-sen

---

¹ Citatet finns i The Council of Economic Advisers (2014), s. 2.

talas det om Mexiko som en failed state, en nation som knarkkriget förvandlat till en maffia-styrd stat utan lagar.

DN8-(F), 2009

Vidare i artikeln hävdas att legalisering framstår som den enda lösningen. Erik Ohlsson hänvisar till en professor från Harvard som är för att narkotika skall bli fritt:

Med jämna mellanrum dyker debattörer upp som hävdar att legalisering av narkotika är den enda lösningen. Senast var det Harvardprofessorn Jeffrey Miron som i CNN förordade fri narkotika.”

DN8-(F), 2009

Att hänvisa till en professor ger texten en högre trovärdighet och ståndpunkterna får en mer auktoritativ prägel. Genom att först benämna legalisering som ”den enda lösningen” och sedan hänvisa vidare till professors åsikt om att narkotika bör bli fritt får läsaren automatiskt en uppfattning om att Harvardprofessorn också tycker att legalisering är den enda lösningen liksom många debattörer tycker. Hur författaren väljer att lägga upp sin text i artikeln påverkar vad som kan utläsas från den. Ett underliggande budskap i liknande artiklar kan tolkas vara ”den enda lösningen”-politik vilket avfärdar alla andra möjliga tillvägagångssätt i frågan om narkotika.

Slutsatser

Denna period innehöll minst antal artiklar vilket kan tänkas bero på att Narkotikakommissionen lade fram sitt slutbetänkande i början av föregående period och att det på grund av detta inte har förekommit en så utbredd diskussion kring legalisering av cannabis i Sverige. En annan orsak kan bero på att Sverige enligt regeringen under denna period haft en förhållandevis framgångsrik narkotikapolitik. Det dominerande innehållet i artiklarna har istället berört diskussion och nyheter från internationella håll. Vi har i dessa artiklar kunnat se en förändrad hållning till bruket av cannabis och andra droger där en mer normaliserad attityd blivit mer framträdande. Vi har även kunnat se att motpolerna – total legalisering och totalförbud mot all narkotika – har börjat luckrats upp och en mer nyanserad diskussion har tagit fart där restriktioner *och* legalisering är en del av samma paket.

Rådande under denna period har varit att benämna kampen mot narkotikan med dramatiserande ord som ”krig” och ”maffiastyrd stat utan lagar” vilket gör budskapet mer laddat i dubbel bemärkelse. Detta har använts som argument för att genomföra en legalisering av cannabis, vilket skiljer sig radikalt från föregående period. Ett annat argument är att en *ny* narkotikapolitik måste fokusera på folkhälsa vilket indirekt betyder att den nuvarande politiken inte gör det.

6.3 Perioden 2010–2014

Denna delperiod ligger närmst i tiden och innehåller flest artiklar jämfört med övriga perioder. Under denna period presenterade regeringen i slutet av 2010 en proposition med samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken (prop. 2010/11:47). Det övergripande målet föreslogs vara ”... ett samhälle fritt från narkotika och dopning ...” (prop. 2010/11:47, s. 1), där de viktigaste insatserna enligt regeringen är att som hittills begränsa tillgången och tillgängligheten av exempelvis narkotika (s. 24).

Utifrån de teman som vi identifierat under kodningen av artiklarna har vi valt att presentera dem under följande rubriker, Argument för- och emot en legalisering, samt Legalisering i skuggan av alkohol och spice.

Argument för- och mot legalisering

Ett ofta återkommande tema är också de medicinska aspekterna som används som för- och motargument för en eventuell legalisering. Argumenten i artiklarna berör såväl fysiska som psykiska sjukdomar och funktionshinder. I en del artiklar förs diskussioner kring hur insatser kring missbruk skall koncentreras på vård och rehabilitering snarare än på bestraffning. Dock anser vi detta vara ett sidospår eftersom vår avsikt inte är att diskutera frågan om medicinsk användning av cannabis utan istället rekreationell användning.

Ett utmärkande argument för legalisering under den aktuella perioden handlar om att motverka kriminalitet. Detta argument har förekommit någon enstaka gång i de tidigare perioderna men är här mycket mer dominerande. Bland annat är det internationella röster som lyfts fram, exempelvis Uruguays president (SvD, 13-12-12) samt landets drogbekämpningschef (DN, 14-11-01) som båda ser legalisering som ett sätt att bekämpa kriminalitet. Från Danmark finns det

uttalande från socialborgmästaren Mikkel Warming och före detta justitieministern Frank Jensen som likaså förespråkar legalisering av cannabis, dock i ”ordnade former”, vilket är ytterligare ett exempel på att frågan om legalisering i högre utsträckning kopplas till restriktioner:

- Vi vill få bort gängens allt råare kamp om de stora pengarna på marknaden som i dag gör det otryggt att färdas i delar av Köpenhamn i, säger överborgmästaren - motsvarar kommunstyrelsens ordförande - Frank Jensen. Som justitieminister var han motståndare till legalisering. Nu ser han en öppen haschförsäljning i ordnade former som ett sätt att ta brödet ur munnen på de kriminella gängen. - Förbudspolitiken har misslyckats.

SvD4-(F), 2013

Påpekanden om ”otrygghet” på vissa platser i Köpenhamn ger ett intryck av att situationen är allvarlig. Legalisering framstår istället som ett effektivt sätt att bekämpa kriminella gäng. Läsaren får uppfattningen att legalisering är en konkret lösning på de aktuella problemen som råder.

Lösningen som framförs i artiklarna speglar ett aktuellt resonemang som förs i andra länder. Detta kan kontrasteras med de resonemang som regeringen för i prop. 2010/11:47, där regeringen istället förordade en fortsatt hög prioritet vad gäller bekämpning av narkotika. Detta skall ske genom att brottsbekämpande myndigheter skall fortsätta sitt arbete med att begränsa organiserad brottslighet och där detta bl.a. bygger på nära samverkan mellan olika myndigheter i syfte att kartlägga hur och vilka droger som förs in i landet med mål att minska införseln.

Sverige har alltså inte samma synsätt eller utgångspunkt beträffande soft drugs såsom cannabis. Med utgångspunkt från ett narkotikafritt Sverige är fokus på en förstärkning av resurser och ett vidare arbete mot narkotikan som inte ger utrymme för ett alternativt angreppssätt. En alltmer tillåtande hållning av cannabisbruk i andra länder påverkar de svenska medierna och tros i fortsättningen – på lång sikt – även kunna påverka inriktningen av svensk narkotikapolitik. Exempel på en sådan utveckling antyds utifrån den (begränsade) legalisering av marijuana som nyligen skett i den amerikanska delstaten Colorado (se vidare kapitel 2). I en ledare i *Dagens Nyheter* kommenteras beslutet i Colorado på följande sätt:

Precis som allt amerikanskt har förskjutningen influerat Sverige. Delstaten Colorados cannabislegalisering användes senast som öppning i ett inslag i söndagens ”Agenda” i SVT, som kom att beröra svensk lagstiftning. (...) DN:s New York-korrespondent Martin Gelin kallade häromveckan just detta fenomen för en ”visklek över Atlanten”. De svenska resonemangen kring legalisering av cannabis är i huvudsak en eftersläpande misstolkning av amerikansk debatt.
DN9-(L), 2014

Ledarskribenten skriver att ”allt” amerikanskt påverkar och influerar Sverige. Beskrivningen ”visklek över Atlanten” blir då en metafor för hur andra länders beslutsfattande så småningom kommer att påverka och kanske även ändra svensk lagstiftning. Vidare beskrivs de svenska tankegångarna kring legalisering av cannabis som ”eftersläpande misstolkning”, vilket kan uppfattas som att Sverige har en ”fel” syn på ämnet.

I en nyhetsartikel i slutet av 2012 i SvD lyfts den legaliseringsförespråkande organisationen Normls tro upp att det endast är en tidsfråga innan legalisering är ett faktum världen över, och som menar utifrån en amerikansk kontext att möjligheten att ”kontrollera och beskatta handeln .... skulle bli en välkommen inkomstkälla” SvD5-(N), 2012. Ett tecken på att Sverige är på väg mot en sådan utveckling antyds inte alls i regeringens prop. 2010/11:47, även om man där refererar till att ”Rapporter från polisen be-skriver en ökad acceptans för t.ex. marijuana ...” (s. 55). I en debattartikel från sommaren 2010 ställer dåvarande justitieministern Beatrice Ask (m) Vänsterpartiet till svars för att förespråka legalisering, och antyder att detta parti som går emot ”en lång tradition av restriktiv politik” som riskerar att genomföras vid en eventuell rödgrön valseger (i september 2010):

Missbruk och narkotikaberoende skapar stora utanförskap och förstör människor till oigenkännlighet. Sverige har därför med goda skäl en lång tradition av restriktiv politik. (...) I höst riskerar dock Sveriges politik att byta inriktning. Vänsterpartiet driver en linje för att legalisera bruk av narkotika. Det är ett radikalt förslag som skulle sända förödande signaler till ungdomar och andra som är nyfikna på droger.
AB7-(D), 2010

Intressant är att dåvarande justitieministern använder det politiskt laddade ordet ”legalisering” istället för det mer korrekta benämningen ”avkriminalisering” av cannabisbruk. En genomsnittlig läsare kan förledas tro att ”legalisering av bruket” är detsamma som legalisering av drogen som sådan, vilket vi kan anta också är syftet med denna begreppsförvirring.

Legalisering i skuggan av alkohol och spice

Ett prioriterat mål i proposition 2010/11:47 är en effektiv bekämpning av illegal försäljning via internet (”nätdroger”), som anses utgöra ett nytt hot där speciellt ungdomar är utsatta. Regeringen anser därför att det krävs nya arbetssätt från myndigheternas sida för att bekämpa dessa nätdroger. Regeringen framhåller i propositionen att handel via internet med substanser som är narkotikaklassade, hälsofarliga varor samt substanser som ännu inte hunnit bli klassade som narkotika, har ökat och att det också har blivit allt lättare att komma över sådana substanser genom internet och inte minst anonymt. Nya droger marknadsförs i snabb takt och därför vill regeringen prioritera en mer effektiv och snabb klassificeringsprocess i fråga om nya droger (prop. 2010/11:47).

Under perioden 2010–2014 berörs legaliseringsfrågan genom jämförelser med andra droger, dels med spice som är en drog som lätt köps över internet och som (då) inte ännu var narkotikaklassad,² dels med alkohol. Jämförelserna har i berörda artiklar både använts som för- och motargument vad gäller legalisering, vilket är intressant. I en debattartikel av professor Fred Nyberg (tidigare knuten till Mobilisering mot Narkotika) förklaras den nya cannabisliknande drogen spice vara en ”dödsdrog” och att en legalisering snarare skulle orsaka mer skada än nytta, då Nyberg menar att det främst är de som redan brukar cannabis som söker sig till den nya drogen. Argumenten som framförs i artikeln kan antas få en auktoritativ prägel genom att den är skriven av en professor och genom att det i texten hänvisas till tidigare forskning:

Ökningen av nätdrogen spice måste ses i ljuset av den starka liberalisering som skett när det gäller synen på marijuana och hasch, skriver professor Fred Nyberg.(...) Vissa utpekar spice som en dödsdrog, men att den har en koppling till tetrahydrocannabinol (THC) i cannabis (marijuana och hasch) nämns endast lite försiktigt i sammanhangen och knappast någon har satt användning

---

² Narkotikaklassificering innebär att substansen är upptagen i förordning (1992:1554) om kontroll av narkotika.

av spice i samband med den liberaliseringsvåg för rökning av marijuana som går över världen och främst i många stater USA. (...) I den dagsaktuella debatten har någon naivt framfört att legalisering av cannabis skulle få unga att avstå från spice men forskningen visar att det är just de som har börjat med cannabis, framför allt i form av marijuana, som söker sig till rökning av spice. SvD6-(D), 2014

I en ledarartikel i DN i november 2014, några dagar efter det att Nyberg har publicerat sin debattartikel, diskuterar ledarskribenten de syntetiska cannabisliknande ämnen som ingår i spice (och som ännu inte är narkotikaklassade) hasch och cannabis som är olagligt. I artikeln förs ett resonemang om varför det mindre skadliga (cannabis, hasch) är ”olagligt” medan det ”livsfarliga” (spice) inte är det. Att använda sig av dessa ord i sammanhanget kan få läsaren att bli påverkad av resonemanget på ett sätt där det verkar ologiskt och nästintill löjligt att förbjuda något som är mindre skadligt än det lagligt livsfarliga.

Undersökningar antyder att många som använder spice skulle föredra hasch eller marijuana om dessa inte var förbjudna. Och eftersom de drogerna inte är lika farliga verkar det ologiskt att det mindre skadliga alternativet är olagligt medan det livsfarliga inte är det.

DN10-(L), 2014

Ledarskribentens slutsats är dock inte – som man kanske skulle kunna tro – att plädera för en legalisering av cannabis eller möjligtvis avkriminalisering av bruket. ”Spice är inte ett skäl att legalisera cannabis”, låter skribenten förstå, och skälet tycks vara att hon anser att ”de långvariga effekterna av cannabis (är) ... mycket mer nyckfulla än alkoholens”. Budskapet som rubriken på ledaren ger uttryck för är talande för språkbruket i debatten – *Ge inte efter för drogliberalerna*.

I en del artiklar under denna period görs också olika jämförelser med alkohol. I en featureliknande artikel i *Aftonbladet* i början av 2014 väljer författaren att använda president Obamas ord för att argumentera att marijuanarökning inte är ”värre” än alkohol vilket ger resonemanget mer slagkraft.

Snart ska Florida folkomrösta om legalisering av ”medicinsk” marijuana. Ett första steg mot total legalisering. (...) till och med president Obama erkänner att han rökt. - Marijuana är inte värre än alkohol, säger ...han.

AB8-(F), 2014

I en annan featureartikel, publicerad i DN sommaren 2013, används benämningen ”kärleksdrog” sarkastiskt av en intervjuperson om hur cannabis tidigare har omtalats men som saknar täckning i verkligheten:

- Jag har sett mycket lidande. Om jag ska vara krass: hade starkspriten kommit till Sverige i dag skulle den nog också narkotikaklassats. Men det är ingen lösning att göra fler substanser lagliga. Jag är trött på myten om cannabis som en kärleksdrog. Det är inte helt ovanligt med till exempel psykosor hos unga brukare. Svåra psykiska tillstånd, säger Edward Docherty.

DN11-(F), 2013

Slutsatser

Från artiklarna har vi kunnat utläsa att argumenten för och mot legalisering av cannabis har förändrats i vissa avseenden. Argumenten för en legalisering av cannabis fokuserar delvis inte längre på själva drogen och dess innebörd utan istället på hur en legalisering i övrigt skulle kunna gynna samhället, exempelvis genom att motverka den kriminalitet som den olagliga droghandeln orsakar. I detta resonemang talas det allt mer om restriktioner kring en legalisering snarare än en total legalisering vilket vi har fått se en utveckling av genom de tre tidsperioderna.

En viktig tidsaktuell aspekt är den ökade användningen av nätdrogen spice som det skrivs mycket om under perioden. Att argument som lyfts fram är ologiska genom att det livsfarliga (spice) är lagligt medan den mindre farliga (cannabis) är olaglig, kan i varje fall på sikt resultera i en ökad diskussion om legalisering av cannabis i samhället. Alkoholens negativa konsekvenser och alkoholrelaterad dödlighet är ytterligare en aspekt som lyfts fram för att tona ned cannabis skadlighet, även om den leder till kraftiga reaktioner från företrädare av den dominerande diskursen om ett narkotikafritt Sverige.

6.4 Sammanfattande analys

I detta avslutande avsnitt berör vi de övergripande teman som vi har kunnat urskilja under de olika delperioder som undersökningen omfattat för att kunna dra slutsatser om hur och i så fall på vilket sätt diskurserna om legalisering har förändrats sedan 2000-talets början. Med stöd av tidigare forskning och vår teoriram analyseras resultatet, varefter vi presenterar de slutsatser som vi kan dra och som är empiriskt förankrat. Det bör påpekas att resultaten endast utgår från tre rikstäckande dagstidningar varför vi givetvis inte gör anspråk på att kunna ge en total bild om hur legaliseringsdiskursen har förändrats i samhället totalt sett, men det finns skäl att anta att dessa rikstäckande tidningar trots allt ger en spegling av gällande diskurser.

Under den första delperioden 2000–2004 går det att urskilja tydligt kategoriska resonemang där synen på legalisering av cannabis ofta presenterades i ett typiskt ”svart- och vitt”-tänkande. Det saknas ett dynamiskt kontinuum med tillåtande åsiktspositioner, som vi tidigare talat om i kapitel 2, vilket får till följd att det inte finns nyanser i diskussionerna om legalisering.

De kategoriska ståndpunkter som speglas i ett ”antingen-eller”-tänkande kan härledas till Foucaults (2008) tes om *diskursernas kamp*. Även om detta analytiska begrepp inte presenterats i vår teoriram, vill vi ändå lyfta fram det som en förklaring till den infekterade debatt och diskussion om legalisering som kan härledas ur artiklarna. Diskursernas kamp uppstår när ena är mer dominerande än den andre (Foucault 2008, s. 181). Diskurserna som under delperioden står i tydlig konflikt med varandra är *legalisering* visavi *en fortsatt restriktiv narkotikapolitik* där den sistnämnda är den tydligt dominerande, inte minst för att regering och riksdag har formulerat den och därmed står bakom den. Den dominerande diskursen är så pass hegemonisk att försöka presentera en motbild avfärdas med hänvisning till att vederbörande är ”drogliberal”.

Under de två senare delperioderna (2005–2014) har vi dock kunnat notera att en mer nyanserad bild av legalisering har börjat växa fram. Bilden av innebörden av ”legalisering” har börjat luckras upp, där en insikt uppenbarligen har börjat växa fram om att legalisering inte behöver vara liktydigt med ”låt gå”-politik vad gäller bruket av cannabis (jfr Goldberg 2012). Denna utveckling kan ses som en mer normaliserad syn jämfört med perioden 2000–2004. Denna utveckling kan delvis förklaras med den ökade uppmärksamhet som svenska medier, däribland

SvD och DN, har ägnat åt legaliseringen av cannabis i den amerikanska delstaten Colorado. De omfattande restriktionerna som trots allt omgärdar cannabisbruket i Colorado har bidragit till en något mer nyanserad diskussion om förutsättningar kring legalisering. I medier diskuteras betydelsen av utvecklingen i USA för Sveriges del, och pekar på traditionellt starka amerikanska influenser i det svenska samhället. Detta antyder att legalisering kan komma att aktualiseras även i vårt land, om än inte på kort sikt. Ett successivt förändrat synsätt kan ses som en kollektiv definitionsprocess (Blumer 1971, s. 299) där medier spelar en viktig roll. Det är i så fall inte första gången som synen på vad som utgör ett socialt problem förändras över tid (Lindgren 1993), vilket förklaras med att ett socialt problem är kulturellt och historiskt kontextbundet.

Att tidningarna väljer att publicera artiklar som berör andra länders narkotikapolitik har en viss betydelse för Sverige. Ett utmärkt exempel på detta är Nederländernas liberala hållning som ofta används som argument, dock både för och emot en legalisering. Medier är speciellt viktiga när det gäller att förmedla vilka samhällsproblem som anses prioriterade, dvs. vilka frågor som finns på samhällets dagordning (Strömbäck 2009, s. 103). Detta kan i varje fall på sikt påverka den rådande lagstiftningen (ibid.).

Medier har en särskilt stor påverkan på vad som brukar benämnas icke-påträngande frågor, dvs. frågor som samhället inte har någon tidigare erfarenhet av (Strömbäck 2009, s. 105). Artiklar som i det läget lyfter fram frågan om legalisering av cannabis och erfarenheter i länder som kulturellt står Sverige nära, kan därför ha en stor inverkan på samhällsmedborgare som inte själva har någon tidigare åsikt om ämnet.

En aspekt som har förekommit under alla tre perioderna är en jämförelse mellan skadeverkningarna vad gäller alkohol jämfört med cannabis, men denna fråga har blivit uppmärksammas under den sista delperioden, åren 2010–2014. Argument som att alkohol skulle vara mer skadlig än cannabis har lyfts fram i åtskilliga artiklar. Detta synsätt kan kopplas till Månsson och Ekendahls (2012) studie om alkoholens diskursiva roll på ett svenskt internetforum (Flashback). Alkohol beskrivs av deltagarna i detta nätforum som ”den goda fienden” – med hänvisning till Christies och Bruuns klassiska bok från 1985 – medan cannabis istället beskrivs som en missförstådd harmlös växt (ibid., s. 1). Ett framträdande resultat av deras studie är att

alkohol och cannabis ”byter plats” med varandra i argumentationen om dessa droger, deltagarna i forumet är alltså överens om att det är alkohol som är skadligt och bör bekämpas till skillnad från cannabis. Att en alkoholdiskurs framträder i artiklarna kan vi se, dock har det återkommande temat istället visat sig vara en tvetydighet i alkohol respektive cannabis faktiska skadeverkningar i jämförelse med varandra.

Ytterligare ett resultat vi kunnat utläsa från artiklarna vi valt att citera är att de övervägande tillhör objektiv kategorisk modalitet. Vilket innebär att åsikter och resonemang i artiklarna har blivit hänvisade som fakta eller sanning samt varit formulerade i en bestämd ton genom att använda ord som exempelvis “ska”, “är” eller “måste”. Vi kunde urskilja att det förekom en väldigt liten del artiklar med utsagor av tvekan typ, vilket kan förväntas då åsikter i denna typ av debatt (legalisering) ofta är av bestämd karaktär.

Sammanfattningsvis har vi kunnat se att vad som är ett socialt problem tenderar att vara föränderliga över tid och vad som anses skadligt inte är något objektivt, konstant eller bestående. Detta resonemang kan kopplas till sociologen Sven-Åke Lindgrens exempel om kokain som i början av 1900-talet var lagligt att bruka medan kaffe ansågs vara något skadligt och som borde regleras i lagen (Lindgren 1993). Ett annat tydligt resultat av undersökningen är att medier har en stark påverkan vad gäller samhällets syn på olika företeelser och har därigenom en viss makt över dagens problemformulering.

7. Avslutande diskussion

Vår studie har syftat till att undersöka hur frågan om legalisering av cannabis har presenterats och förändrats i *Aftonbladet*, *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet* under perioden 2000–2014. Studien har ämnat besvara frågor om vilka för- respektive motargument som lyfts fram i legaliseringsdebatten kring cannabis, om det finns någon skillnad i de olika tidperiodernas presentationer av cannabislegalisering samt hur innebörden av *legalisering* sett ut och eventuellt förändrats över tid.

Resultat som vår undersökning påvisar är en rad olika argument som framförs för- respektive mot en legalisering av cannabis. Argument *för* legalisering: cannabis jämförs med alkohol som anses vara en betydligt farligare drog, legalisering innebär enligt förespråkarna en minskad drogrelaterad kriminalitet, cannabis skulle minska användningen av nätdrogen spice, hänvisning till att andra länder nyligen har legaliserat drogen (bl.a. några delstater i USA), osv. Argument *mot* legalisering: det är nog så illa att alkohol skördar många dödsoffer och orsakar skador varje år, men det är inget skäl till att också legalisera ytterligare en drog, målsättningen om ett narkotikafritt Sverige anses vara framgångsrik och det finns ingen anledning att överge målet bara för att andra länder har gått in på en annan väg, osv. Med detta har vi besvarat frågeställning nr 1.

Det finns under de tre femårsperioderna vissa olikheter med hur frågan om cannabislegaliseringen presenteras. Störst skillnad såg vi mellan den första och sista delperioden. Artiklar som berörde legaliseringsfrågan om cannabis under delperioden 2000–2004 var tämligen kategoriska i sin argumentation jämfört med 2010–2014. Under de senaste fem åren har hållningen till en legalisering av cannabis blivit mer normaliserad och bl.a. framförs uppfattningen att legalisering inte nödvändigtvis innebär en total fri tillgång till drogen, utan att bruket och försäljning bör omgärdas av samma restriktioner som idag förekommer beträffande alkohol. Med detta konstaterande har vi besvarat frågeställning nr 2.

Vidare har vi konstaterat att innebörden av begreppet *legalisering* under den första delperioden nästintill uteslutande har avsett en total fri tillgång till cannabis. Medan det under den mittersta och fortsättningsvis under sista delperioden kom legalisering att innebära en reglerad sådan, även

om motståndarna till cannabis också talar om legalisering när det istället handlar om *avkriminalisering* av bruket. Ordet legalisering och drogliberal har under hela undersökningsperioden använts för att etikettera personer som har en avvikande uppfattning beträffande den svenska förbudspolitiken inom narkotikaområdet. Vi kan alltså sammanfattningsvis konstatera att innebörden av legalisering till viss del har förändrats över femtonårsperioden (frågeställning 3).

Vad som återigen bör poängteras är att de resultat som vi genom denna undersökning har presenterat skall förstås som en del av en helhet. Vi gör inga anspråk att resultatet är generaliserbart med avseende på legaliseringsdiskursen som framträder i dagspressen under 2000-talet, eftersom vi endast valt att utgå från tre tidningar även om dessa är rikstäckande. Liknande syfte och frågeställningar skulle dock kunna användas i mer omfattande studie för att ge en mer allsidig bild av hur diskursen har utvecklats.

Vi har i vår undersökning kunnat urskilja en alltmer liberaliserad inställning till legalisering av cannabis i Sverige, och inte minst i andra delar av världen. Den ökande liberaliseringen har fått ett relativt stort utrymme i de tidningar som har undersökts, där tidigare restriktiva länder övergått till en mer liberaliserad syn där legalisering/avkriminalisering i olika grad har lagstadgats under den senaste femårsperioden (t.ex. delstaten Colorado i USA). Att sådana artiklar i allt större utsträckning publiceras kan komma att innebära en ökad opinion för legalisering (omgärdad med restriktioner; jfr Goldberg 2012) vilket i sin tur kan påverka det svenska samhället och senare även lagstiftningen till en mindre restriktiv riktning än den nu rådande. Detta kan i framtiden komma att ändra socialtjänstens insatser och prioriteringar då insatser för ett rekreationellt bruk inte längre är nödvändigt att motverka eller förebygga, utan enbart om bruket – som vid alkohol - övergår till ett missbruk. Vi ställer oss frågan hur en eventuell riktning åt detta håll kan komma att påverka vårt samhälle i förlängningen? Kanske skulle en alltmer liberaliserad bild av ”lättare” droger (*soft drugs*) leda till en förändrad syn vad gäller ”tyngre” droger (*hard drugs*).

En annan aspekt som vi funnit intressant relaterat är den kraft och inverkan som denna liberaliseringsvåg har fått på länder och samhällen. Vi har kunnat urskilja en trend där tidigare restriktiva länder helt bytt riktning. Vi ställer oss då frågan hur starkt dessa typer av trender kan

påverka gällande lagstiftning. Är det trendmässiga något övergående? Kommer vi att gå mot en fortsatt liberalisering i synen på *soft drugs* eller kan trenden att vända till en restriktiv politik? Som vi har kunnat notera i vår undersökning finns det en uppluckring av diskursen vad gäller synen på vad som skall anses vara farligt och skaligt vad gäller olika droger, och där legaliseringsdiskursen under den senaste femårsperioden har gått i bräschen för att lyfta fram *alkoholens* skadlighet och farlighet till skillnad från cannabis (jfr Månsson & Ekendahl 2012). Det senare är också ett exempel på tillämpningen av Blumers teori om den kollektiva definitionsprocessen av ett socialt problem, och som påvisar hur föränderlig synen är över tid om vad som skall anses utgöra just ett socialt problem.

Referenser

Alkohol & Narkotika (A&N) (2014) "Två delstater legaliserar marijuana", A&N Nr 6. s.21.

Becker, H S. (2006) *Utanför- Avvinkandets sociologi*. Lund: Arkiv förlag.

Bergström, G. & Boréus, K. (2005) "Diskursanalys". I Göran Bergström & Kristina Boréus, (red.): *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur.

Bergström, G. & Boréus, K. (2005) "Lingvistisk textanalys". I Göran Bergström & Kristina Boréus, (red.): *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur.

Blumer, H. (1971) "Social Problems as Collective Behavior" *Social Problems*, vol. 18, no. 3 pp 298- 306.

Boréus, K. (2011) "Texter i vardag och samhälle". I Göran Ahrne & Peter Svensson, (red.): *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Brunnberg, E. (2008) "Fattiga barn nu och då". I Hans Swärd & Marie- Anne Egerö, (red.): *Villkorandets politik Fattigdomens premisser och samhällets åtgärder- då och nu*. Malmö: Égalité förlag.

Bryman, A. (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Centerns ungdomsförbund (CUF) (2013), *Motion angående att reglera och beskatta cannabis*, Motion 21 (2013-05-10).

Centralförbundet för alkohol - och narkotikaupplysning (CAN) (2014) "Drogutvecklingen i Sverige 2014 - CAN rapport 144"(elektronisk),
<<http://www.can.se/contentassets/3f30e3b70ebb461c928fdcd5a0c3606/drogutvecklingen-i-sverige-2014.pdf>> (2014-11-25).

Centralförbundet för alkohol - och narkotikaupplysning (CAN) (2014) "Skolelevers drogvänor 2014 - CAN rapport 146." (elektronisk),
<<http://www.can.se/contentassets/7c8611100de9446fae9ff5c10a14e9e3/skolelevers-drogvänor-2014.pdf>> (2014-12-18).

Ds 2004:6 *Sprutbytesverksamhet för injektionsmissbrukare*.

- EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction). 2014. Country overview: Netherlands. <http://www.emcdda.europa.eu/publications/country-overviews/nl> (Hämtad 2014-12-17).
- Foucault, M. (2008) *Diskursernas kamp*. Stockholm/ Stenhag: Brutus Östlings Bokförlag Symposition.
- Goldberg, T. (2012) "Vad händer om vi legaliserar narkotika?" *Socialvetenskaplig tidskrift*, nr.1, s. 56- 64.
- Heilig, M. (2011) *Beroendetillstånd*. Lund: Studentlitteratur.
- Hilte, M. (2003) "Karriärmetaforens tillämpning och funktion inom missbruksfältet" *Sociologisk forskning*, nr. 2 pp. 35-52.
- Holmberg, B. (1994) *Haschboken*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet.
- Hvitfeldt, T. (2012) "Narkotikabrott" (elektronisk), *BRÅ, brottförebyggande rådet*. <<https://www.bra.se/download/18.22a7170813a0d141d21800052653/1360329868190/10+Narkotikabrott.pdf>> (2014-10-25)
- Knopf, A. (2014) "Marijuana: The new alcohol? Voices from the legalization debate" *Alcoholism & Drug Abuse Weekly- News for policy and program decision-makers*, vol.26, no. 2 pp. 1-4.
- Lindgren, S-Å. (1993) *Den hotfulla njutningen. Att etablera drogbruk som samhällsproblem 1890-1970*. Doktorsavhandling. Stockholm/Stenhag 1993.
- McCombs, M. E. & Shaw, D.L. (1972) "The agenda- setting function of mass media" *The Public Opinion Quarterly*, vol. 36, nr. 2 pp. 176- 187.
- Mobilisering mot narkotika (MOB 2003a) *Rapport 2003 Den nationella narkotikapolitiska samordnarens årsrapport maj 2002- juni 2003*.
- Mobilisering mot narkotika (MOB 2003b) *Is Cannabis a Harmless Drug? connecting research to drug control policy*.
- Mobilisering mot Narkotika (MOB 2007). *Den nationella narkotikapolitiska samordnarens slutrapport för verksamheten 2002-2007*.
- Månsson, J. & Ekendahl, M. (2012) "Legitimacy through scaremongering: The discursive role of alcohol in online discussions of cannabis use and policy" I *Addiction Research and Theory*. Early Online: 1-10.

Nelson, A. (1989) "Aga - ur rättspolitisk synpunkt." *Kungl. Humanistiska-Vetenskaps-samfundets i Uppsala. Årsbok 1987- 1988*. Uppsala: Kungl Humanistiska Vetenskaps-Samfundet i Uppsala.

Petersson, F. (2013) *Kontroll av beroende - substitutionsbehandlingens logik, praktik och semantik*. Doktorsavhandling. Malmö: Égalité förlag.

Petzäll, W. (2011) *Legalisering av cannabis*, Riksdagsinterpellation 2011/12:190.

Prop. 2001/02:91 *Nationell Narkotikahandlingsplan*.

Prop. 2010/11:47 *En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken*.

Regeringens Skrivelse (2005) *Insatser för narkotikabekämpning utifrån regeringens narkotikahandlingsplan*. Skr. 2004/05:152.

Riksförbundet Narkotikafritt Samhälle (RNS) (elektronisk) *Om oss* <<http://www.rns.se/om-rns/om-oss-9005739>> (2014-11-10)

Riksförbundet Narkotikafritt Samhälle (RNS) (elektronisk) *RNS Narkotikapolitiska program* <<http://www.rns.se/om-rns/rns-narkotikapolitiska-program-9005745>> (2014-11-10)

Runquist, W. (2012) *Legitimering av tvångsvård: klienter och deras socialsekreterare om LVM*. Doktorsavhandling. Malmö: Égalité förlag.

Sahlin, I. (2013) "sociala problem som verklighetskonstruktioner". I Anna Meeuwisse & Hans Swärd, (red.): *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och kultur.

SFS 2006:323. *Lag om utbyte av sprutor och kanyler*.

Socialutskottet (2002) *Nationell narkotikahandlingsplan*. Betänkande 2001/02:SoU15.

SOU 2000:126. *Vägvalet- Den narkotikapolitiska utmaningen*. Slutbetänkande av Narkotikakommissionen.

SOU 2011:35. *Bättre insatser vid missbruk och beroende - Individ, kunskapen och ansvaret*. Slutbetänkande av Missbruksutredningen.

SOSFS 2009:27 *Utbyte av sprutor och kanyler till personer som missbrukar narkotika*.

SOSFS 2009:27 (M). *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende*.

Strömbäck, J., Karlsson, M. & Hopemann, D.N. (2012) "Determinants of news content"
Journalism Studies, vol. 13, nr. 5-6 pp 718- 728.

Strömbäck, J. (2009) *Makt, medier och samhälle - En introduktion till politisk kommunikation*.
Stockholm: SNS förlag.

The Council of Economic Advisers (2014) *The war on poverty 50 years later: A progress report*.
Washington: Executive office of the president of the United States.

Tops, D. (2001). *A society with or without drugs? Continuity and change in drug policies in Sweden and the Netherlands*. Doktorsavhandling. Lund: socialhögskolan, Lunds universitet

Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund:
Studentlitteratur.

Citerade nyhetsartiklar

Dagens Nyheter

DN1- (N) Mycket få vill tillåta narkotika 2001-10-20

DN2- (N) Haschkafét stängdes efter några minuter 2001-09-17

DN3- (N) Storbritannien klassar hasch som lätt drog 2002-07-11

DN4- (D) Europeisk bekämpare av narkotika: "Persson har svikit" 2002-03-28

DN5- (L) INLÄGG SMITTSKYDD OCH NARKOTIKA 2003-02-21

DN6- (K) Noll tolerans. Noll resultat. 2008-07-04

DN7- (K) Det globala drogkriget 2009-05-24

DN8- (F) Mexikos knarkkarteller växer sig starkare i USA 2009-03-26

DN9- (L) Politik med fel premisser 2014-01-21

DN10-(L) Ge inte efter för drogliberalerna 2014-11-08

DN11- (F) Hög närvaro 2013-06-02

Svenska Dagbladet

SvD1-(D)"Anpassa narkotikapolitiken till verkligheten!" 2000-06-27

SvD2- (D) Öppna för "lätt" narkotika 2003-01-17

SvD3- (N) Folkomröstning i Schweiz kan göra cannabis tillåtet 2008-11-30

SvD4- (F) Lagligt hasch ska stoppa gängen 2013-08-12

SvD5- (N) Fri marijuana dilemma för staten 2012-12-09

SvD6- (D) Marijuana banar väg för spice 2014-11-04

Aftonbladet

AB1-(D) Lås in alla knarkare! 2000-12-30

AB2- (D) Klappjakt är en farlig drogpolitik 2001-01-09

AB3- (L) Svaga argument i Sommar 2001-07-27

AB4- (N) Nu ger han nya råd, Persson 2001-07-27

AB5- (L) Drogliberaler är egoister 2001-05-09

AB6- (L) Bordellen som frihetssymbol 2001-11-15

AB7- (D) Med vänsterregering blir narkotikapolitiken liberal 2010-07-23

AB8- (F) Nu är det rökt - för rökstopp 2014-01-30

Övriga nyhetsartiklar som ingår i undersökningen

En industri växer fram runt marijuana Dagens Nyheter 2014-11-12

Drog legaliserades - för att stoppa våldet Dagens Nyheter 2014-11-01

Bildinsändare. Kjell Nilsson-Mäki, Frösön Dagens Nyheter 2014-01-23

Coloradoborna köade på "gröna onsdagen" Dagens Nyheter 2014-01-03

"Bättre att odla själva än att köpa skräp" Dagens Nyheter 2013-07-06

Två fel blir inte ett rätt Dagens Nyheter 2013-05-20

Här säljs drogerna helt lagligt Dagens Nyheter 2013-05-19

Argument mot legalisering Dagens Nyheter 2013-05-19

Så är debatten om marijuana i andra länder Dagens Nyheter 2013-05-19

CUF vill tillåta cannabis Dagens Nyheter 2013-05-11

Nej till legalisering av knark Dagens Nyheter 2012-04-16

Ingen rubrik Dagens Nyheter 2011-09-01

Hetsig debatt om cannabis Dagens Nyheter 2011-08-23

Narkotikaexpert: Hasch var en markering mot vuxenvärlden Dagens Nyheter 2011-08-23

Cannabis: Debatten behöver inga rökråd Dagens Nyheter 2011-08-06

Att röka marijuana kan bli lagligt i Kalifornien Dagens Nyheter 2010-11-01

Grönt ljus för gräs på recept Dagens Nyheter 2010-05-18

Kalifornien röstar om legalisering av marijuana Dagens Nyheter 2010-03-27

NEDERLÄNDERNA Olagligt men tolererat Dagens Nyheter 2010-03-27

Skolan som utbildar marijuanaodlare Dagens Nyheter 2010-03-27

Schweiz röstar om droger Dagens Nyheter 2008-11-30

"Gröna lövet" slåss för marijuana Dagens Nyheter 2003-01-29

Narkotikamissbruket. Jointen går runt helt öppet. Frankrike Dagens Nyheter 2002-10-04

Haschrökare tänker sämre Dagens Nyheter 2002-09-23

DN Debatt: Femton organisationer efterlyser hårdare lagstiftning: "Mer tvång krävs i narkomanvården" Dagens Nyheter 2001-09-23

DN GRATULERAR: "Jag vill fullfölja mitt uppdrag" Dagens Nyheter 2004-12-10

Fyra procent vill legalisera knark Dagens Nyheter 2002-06-17

Enhetliga droglagar får vänta Dagens Nyheter 2002-06-14

Delseger mot knark i parlamentet. EU just nu. Redaktör: Anders Bolling Dagens Nyheter 2001-12-24

Thomas Bodström: Knarkattityd får kritik Dagens Nyheter 2000-10-16

Se över svensk narkotikapolitik Svenska Dagbladet 2014-10-12

Marijuana fritt i ännu en stat Svenska Dagbladet 2014-06-30

Medicinsk revolution på gräsnivå Svenska Dagbladet 2014-05-04

Uppåt i cannabisbutiken Svenska Dagbladet 2013-12-17

Cannabis kan rädda otursdrabbade byn Svenska Dagbladet 2012-07-24

Spansk by vill hyra ut mark för cannabisodling Svenska Dagbladet 2012-04-07

Medicinsk marijuana - USA:s gröna guld Svenska Dagbladet 1 2010-12-27

Tuffare politik mot cannabisturism Svenska Dagbladet 1 2010-03-25

USA närmare legalisering Svenska Dagbladet 1 2010-03-11

"Alldeles för lätt att få tag på" Svenska Dagbladet 2009-11-09

Fritt från cannabis i gröngräset Svenska Dagbladet 2009-07-19

Ingen cannabis på rökfest Svenska Dagbladet 2009-07-19
Cannabisrökarens fest oroar polisen Svenska Dagbladet 2009-07-18
"Jag gick inte till drogen utan från allt annat" Svenska Dagbladet 2004-03-22
Cannabisköp över disk efter ny lag i Uruguay Svenska Dagbladet 2013-12-12
Allt fler vill legalisera cannabis Svenska Dagbladet 2013-08-12
Laglig marijuana kan övervägas Svenska Dagbladet 2013-05-19
Starka krafter runt om i Europa arbetar för en legalisering Svenska Dagbladet 2003-04-16
Liberalerna riktar storangrepp på FN Svenska Dagbladet 2003-04-08
Unga samlade namn mot knark Svenska Dagbladet 2003-03-23
Morgan Johanssons drömvärld obegriplig Svenska Dagbladet 2003-01-27
Ökad tillgång skulle drabba unga Svenska Dagbladet 2003-01-18
Brittiska regeringen ser lättare på hasch Svenska Dagbladet 2002-07-11
Belgien tillåter haschrökning Svenska Dagbladet 2001-01-25
Engqvist tiger när drogliberaler tar ton Svenska Dagbladet 2000-03-13
Låt inte lobbyister vinna om cannabis Aftonbladet 2014-06-20
Du får svar på allt Aftonbladet 2014-04-28
Mammor för marijuana: Legalisera cannabis nu Aftonbladet 2014-04-25
Legalisering - vägen till en ny högtid Aftonbladet 2014-04-22
Unga underskattar faran med cannabis Aftonbladet 2013-05-08
Lagstifta inte bort rätten att röka och kröka Aftonbladet 2013-03-23
DAGENS DEBATTÖR Aftonbladet 2007-03-04
Stor majoritet mot laglig narkotika Aftonbladet 2002-06-16
dokument UNG Tjejer vågar inte gå ut ensamma Aftonbladet 2001-04-07
DAGENS FRÅGA Tre av fyra är emot legalisering av hasch Aftonbladet 2001-03-30